

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ
ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ STRESS TEST ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

του

ΔΑΜΙΑΝΙΔΗ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Επιβλέπων Καθηγητής: Λαδάς Ανέστης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Λογιστική Φορολογία και Χρηματοοικονομική Διοίκηση

Ιούλιος 2024

ΠΡΟΛΟΓΟΣ - ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του μαθήματος Στρατηγική Επιχειρήσεων και χρηματοδοτικές αγορές.

Πραγματοποιήθηκε μελέτη πάνω στα τραπεζικά stress test και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, ένα θέμα που απασχολεί έντονα την παγκόσμια οικονομία λόγω της σημασίας που έχουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στις καθημερινές συναλλαγές πολιτών και επιχειρήσεων.

Θέλω να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες προς τον καθηγητή μου, κύριο Λαδά, για την εξαιρετική συνεργασία και την ανεκτίμητη υποστήριξη που μου παρείχε κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές και τους συμφοιτητές μου για τις πολύτιμες γνώσεις και τις εμπειρίες που μοιραστήκαμε κατά τη διάρκεια των σπουδών μου. Τέλος θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στην αγαπημένη μου οικογένεια που πάντοτε με υποστηρίζει και με ενθαρρύνει σε κάθε μου προσπάθεια.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παγκόσμια οικονομία και το σύστημα χρηματοπιστωτικής σταθερότητας έχει δεχθεί μεγάλα πλήγματα κατά τα τελευταία 15 έτη. Ξεκινώντας από την οικονομική ύφεση του 2008, η οποία επέφερε μεγάλη οικονομική ύφεση παγκοσμίως μέχρι τη πρόσφατη οικονομική κρίση που επήλθε το 2020 λόγω της εμφάνισης της νόσου covid-19, τα τραπεζικά ιδρύματα ήρθαν αντιμέτωπα με σημαντικούς κινδύνους.

Η λειτουργία ενός τραπεζικού ιδρύματος είναι αντιληπτό από όλους ότι συνεπάγεται την ανάληψη κινδύνων. Στον τομέα της πρόληψης των κινδύνων για τα τραπεζικά ιδρύματα κάνουν την εμφάνιση τους οι γνωστές για όσους ασχολούνται στο χώρο των τραπεζών «Ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων ή αλλιώς Stress test» που υλοποιούνται από τα ιδρύματα σε συχνά και προκαθορισμένα χρονικά διαστήματα ώστε να αποφευχθούν μελλοντικά προβλήματα στον κλάδο.

Σκοπός μας μέσα από την παρούσα εργασία είναι να παρουσιάσουμε τα σημαντικότερα σημεία που εκτελούνται κατά τη διάρκεια των stress test στα τραπεζικά ιδρύματα και της σημασίας τους για τη διατήρηση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στον κλάδο. Οι κίνδυνοι που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα τραπεζικά ιδρύματα είναι πάρα πολλοί και χωρίζονται σε κατηγορίες για την καλύτερη αντιμετώπιση τους. Υπάρχουν διαφορετικές μεθοδολογίες προσέγγισης για την εφαρμογή του stress testing, οι οποίες και εφαρμόζονται αναλόγως με την κατάσταση που επικρατεί. Στόχος μας είναι να κατανοήσει ο αναγνώστης πόσο σημαντική είναι η ύπαρξη τους στο τραπεζικό σύστημα του σήμερα.

Το πρώτο μέρος της εργασίας είναι αφιερωμένο σε γενικά στοιχεία για τον τραπεζικό κλάδο και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Πηγαίνοντας στο κύριο μέρος της μελέτης, ξεκινάμε με τη διαχείριση των κινδύνων. Σημαντική αναφορά ακολουθεί για την Επιτροπή της Βασιλείας σε ό,τι αφορά την τραπεζική εποπτεία και τα Σύμφωνα της Βασιλείας I, II και III που έχουν εφαρμοστεί από αυτή. Ακόμη, αναφέρονται τα πλεονεκτήματα, καθώς και οι περιορισμοί του stress testing.

Το τελευταίο και εξίσου μεγάλο μέρος της εργασίας παρουσιάζει το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και τα αποτελέσματα των stress test στις 4 μεγάλες συστημικές τράπεζες, ξεκινώντας από το 2014 και φτάνοντας μέχρι το σήμερα. Καθώς τα χρόνια περνούν και οι κίνδυνοι μεταβάλλονται συνεχώς, τα τραπεζικά ιδρύματα οφείλουν να

είναι κατάλληλα προετοιμασμένα για να αντιμετωπίσουν τις δύσκολες καταστάσεις που ενδέχεται να εμφανιστούν μπροστά τους.

Λέξεις κλειδιά

Χρηματοπιστωτική σταθερότητα, Τραπεζικοί κίνδυνοι, Επιτροπή Βασιλείας ,
τραπεζική εποπτεία, Stress test τραπεζικών ιδρυμάτων

ABSTRACT

The global economy and financial stability system has taken major hits over the past 15 years. Starting from the financial crisis of 2008, which brought about a major economic recession worldwide to the recent financial crisis that occurred in 2020 due to the outbreak of the covid-19 disease, banking institutions faced significant risks.

The operation of a banking institution is understood by all to involve the assumption of risks. In the field of risk prevention for banking institutions, the well-known "Exercises for the simulation of extreme situations or otherwise Stress tests" are made by the institutions at frequent and predetermined intervals in order to avoid future problems in the banking sector. industry.

Our purpose through this work is to present the most important points that are performed during stress tests in banking institutions and their importance for maintaining financial stability in the sector. There are many risks that banking institutions have to face and they are divided into categories to better deal with them. There are different approach methodologies for the application of stress testing, which are applied according to the prevailing situation. Our goal is for the reader to understand how important their existence is in today's banking system.

The first part of the paper is devoted to general facts about the banking industry and financial stability. Going to the main part of the study, we start with the risks and their management. Important mention follows of the Basel Committee on Banking Supervision and the Basel I, II and III Accords implemented by it. Furthermore, the advantages and limitations of stress testing are mentioned.

The last and equally large part of the paper presents the Greek banking system and the results of the stress tests on the 4 large systemic banks, starting from 2014 and reaching today. As the years pass and the risks are constantly changing, banking institutions must be properly prepared to face the difficult situations that may appear before them.

Keywords

Financial stability, Banking risks, Basel Committee on Banking Supervision, Stress test of banking institutions

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη.....	IV
Abstract.....	VI
1. Εισαγωγή.....	1
1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις	1
1.2 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα	2
1.3 Συνεισφορά της εργασίας.....	3
1.4 Δομή	3
2. Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας.....	4
2.1 Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα	4
2.2 Τραπεζικοί κίνδυνοι	6
2.2.1 Πιστωτικός κίνδυνος.....	7
2.2.2 Κίνδυνος αγοράς	8
2.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας.....	8
2.2.4 Λειτουργικός κίνδυνος	9
2.3 Διαχείριση τραπεζικών κινδύνων	9
2.4 Η επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία	11
2.4.1 Βασιλεία I.....	12
2.4.2 Βασιλεία II.....	12
2.4.3 Βασιλεία III	14
2.5 Stress test.....	16
2.5.1 Βασικά στοιχεία.....	16
2.5.2 Μεθοδολογία και προσεγγίσεις	19
2.5.3 Κατηγορίες	20
2.5.4 Στάδια υλοποίησης	21

2.6 Βασικές αρχές των stress test	27
2.7 Τα πλεονεκτήματα του stress testing	28
2.8 Περιορισμοί του stress testing	28
3. Μεθοδολογική Προσέγγιση	30
3.1 Εισαγωγή κεφαλαίου	31
3.2 Ιστορική διαδρομή Ελληνικών τραπεζών.....	31
3.3 Τα stress test των ελληνικών τραπεζών για το 2014	33
3.4 Αποτελέσματα stress test των ελληνικών τραπεζών για το 2015.....	34
3.5 Αποτελέσματα stress test των ελληνικών τραπεζών για το 2018.....	36
3.6 Αποτελέσματα stress test του 2021	39
3.7 Τα σενάρια για το εφετινό stress test που έχουν οι τράπεζες μέσα στο 2023	44
4. Συμπεράσματα Περιορισμοί και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα.....	48
4.1 Σύνοψη και συμπεράσματα	48
4.2 Μελλοντική έρευνα	50
Βιβλιογραφία.....	51

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ

ΔΑΝΤ: ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΔΠΧΑ: ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

ΕΕ: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΕΚΤ: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΣΤ: ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΥΣΤΗΜΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

ΕΤΕ: ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΠΑ: ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΟΝΕ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΠΔΚ: ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

ΤΧΣ: ΤΑΜΕΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

AQR: ASSET QUALITY REVIEW

CET1: COMMON EQUITY TIER 1

VAR: VALUE AT RISK

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 3-1: Οι τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες.....	31
--	----

Κατάλογος πινάκων και διαγραμμάτων

Πίνακας 3-1: Αποτελέσματα της συνολικής αξιολόγησης ανά τράπεζα (ως ποσοστά %, σε εκατ. ευρώ).....	35
Πίνακας 3-2: Αποτελέσματα stress test ελληνικών τραπεζών 2018.....	37
Πίνακας 3-3: Υποθέσεις για την αύξηση του ΑΕΠ υπό το βασικό και το δυσμενές σενάριο	39
Διάγραμμα 3-1: Αποτελέσματα εξέλιξης Ελλάδας και Ευρωπαϊκών Stress test (2015, 2018, 2021).....	39
Διάγραμμα 3-2: Εξέλιξη του δείκτη NPE (Μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων) στην Ελλάδα.....	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η αρχή της χρηματοπιστωτικής κρίσης η οποία χρονολογείται το 2008 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ), όταν από την απότομη μείωση των τιμών των ακινήτων παρασύρθηκε η αγορά ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου και προκάλεσε την κατακόρυφη πτώση της Lehman Brothers, είχε ως αποτέλεσμα αξιοσημείωτες αλλαγές στη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων, αναδιαμόρφωσε το ρυθμιστικό περιβάλλον και την αντιμετώπιση οικονομικών κινδύνων για τους εποπτικούς φορείς και τις κεντρικές τράπεζες.

Η εξάπλωση της πρόσφατης οικονομικής κρίσης με αστραπιαία ταχύτητα, λόγω της εντονότατης διασύνδεσης των χρηματοπιστωτικών συστημάτων, ανέδειξε άμεσα την ανάγκη για ανάπτυξη πλάνου και τακτικών που θα προστατεύουν τη χρηματοοικονομική ασφάλεια, θα ελαττώνουν τον συστημική απειλή και θα εξασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα. Ο ρόλος των τραπεζών με τη λειτουργία της χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης είναι πολύ σημαντικός για την οικονομία ώστε να διατηρείται ένα σταθερό οικονομικό περιβάλλον. Ταυτόχρονα όμως με την ύπαρξη τους δημιουργούνται οι τραπεζικοί κίνδυνοι ως αποτέλεσμα της λειτουργίας τους, γι αυτό και θα χαρακτηρίζαμε τη λειτουργία των τραπεζών συνυφασμένη με την ανάληψη κινδύνων. Στο οργανόγραμμα των τραπεζικών ιδρυμάτων ένα μεγάλο τμήμα αυτού ασχολείται πλέον αποκλειστικά με τη διαχείριση κινδύνων (risk management). Με τον τρόπο αυτό δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων που επικρατούν για τον οργανισμό έχοντας ως προτεραιότητα τη διατήρηση σταθερότητας στα πλαίσια των εργασιών του ιδρύματος.

Από τη πρόσφατη κρίση έγινε εμφανές ότι ένα χρεοκοπημένο τραπεζικό σύστημα μπορεί να οδηγήσει σε συστημική κρίση και σε περιβάλλον χρηματοπιστωτικής αναταραχής, αλλά αυτό μπορεί να λειτουργήσει και αντίστροφα, δηλαδή ένα αποτυχημένο μακροοικονομικό κλίμα μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Επιπλέον, έγινε σαφές ότι η αποτυχία λήψης έγκαιρων

προληπτικών μέτρων θα μπορούσε εύκολα να προκαλέσει την επιδείνωση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας μιας οικονομίας σε εύθραυστη, η οποία στη συνέχεια θα «πυροδοτούσε» μια διαρθρωτική κρίση. Υπογραμμίζεται ότι μετάβαση σε ένα περιβάλλον οικονομικής αβεβαιότητας πιθανόν να οδηγήσει σε σημαντικές ζημιές για ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα και την πραγματική οικονομία.

Στο πλαίσιο μιας διεθνοποιημένης οικονομίας μια κρίση μπορεί να εξαπλωθεί μέσω των εθνικών οικονομιών λόγω της στενής διασύνδεσής τους, η οποία μπορεί να έχει αποτέλεσμα «ντόμινο» σε άλλες εθνικές οικονομίες. Δεδομένου ότι ο τραπεζικός τομέας αποτελεί τη πλειονότητα των στοιχείων ενεργητικού των συστημάτων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε πολλές χώρες, η διασφάλιση της σταθερότητας των χρηματοοικονομικών συνθηκών και η σωστή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος αποτελούν ζωτικές προτεραιότητες.

Με αφορμή λοιπόν την ανάγκη που τέθηκε για την αξιολόγηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, οι εποπτικές αρχές διεξήγαγαν τραπεζικά τεστ αντοχής (stress test) ώστε να μπορούν να αξιολογήσουν εάν τα ιδρύματα διαθέτουν τα απαιτούμενα κεφάλαια για να διαχειριστούν τις πιέσεις που ασκούνται στην οικονομία. Μέσα από τη διαδικασία των stress test τα τραπεζικά ιδρύματα προσδιορίζουν τους σημαντικότερους κινδύνους και τις βασικές αδυναμίες του τραπεζικού συστήματος, μελετούν τα πιθανά αρνητικά σενάρια για τη λειτουργία τους και αφότου αξιολογήσουν τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τα παραπάνω αρνητικά σοκ επιλέγουν την κατάλληλη πολιτική που θα ακολουθήσουν.

1.2 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση της διαδικασίας των stress test στα τραπεζικά ιδρύματα και της σημασίας για τη διατήρηση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στον κλάδο. Μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση θα παρουσιάσουμε το πώς ξεκίνησαν και τους τρόπους που εφαρμόζονται, ενώ στη συνέχεια με παραδείγματα από τον τραπεζικό κλάδο στην Ελλάδα έχουμε στόχο να κατανοήσει ο αναγνώστης να αντιληφθεί πόσο σημαντική είναι η ύπαρξή τους στο τραπεζικό σύστημα του σήμερα.

1.3 Συνεισφορά της εργασίας

Μέσω της έρευνας αυτής θα προστεθεί νέο υλικό πάνω σε ένα θέμα όπως είναι τα stress test και γενικότερα ο τραπεζικός τομέας ο οποίος βρίσκεται πάντοτε στην επικαιρότητα. Επίσης, αναμένεται να αποδοθεί σημαντική πληροφόρηση στους ενδιαφερόμενους πολίτες ώστε να κατανοήσουν καλύτερα ορισμένους κανόνες που επικρατούν πλέον στα τραπεζικά ιδρύματα.

Μελετώντας μια σειρά πρόσφατων ερευνών στην ελληνική και τη διεθνή βιβλιογραφία που πραγματοποιήθηκαν μέσα στη τελευταία δεκαετία για το θέμα κρατήσαμε όλα τα ουσιαστικά σημεία που μας αφορούν για την εφαρμογή της διαδικασίας των stress test και της σημασίας τους για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

1.4 Δομή

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας πραγματοποιείται μια αρχική τοποθέτηση πάνω στους κινδύνους του τραπεζικού τομέα και τη διαχείριση τους. Στη συνέχεια, στο δεύτερο μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση προσπαθούμε να παρουσιάσουμε αναλυτικά όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη του θέματος, το θεσμικό πλαίσιο και τις διαδικασίες που εφαρμόζονται για τη διενέργεια των stress test. Εκεί θα παρουσιάσουμε το σύστημα των Ελληνικών Τραπεζών, την οργάνωση και την εξέλιξη του. Έπειτα, θα αναλύσουμε τους τραπεζικούς κινδύνους, τους μηχανισμούς που δημιουργήθηκαν για τον περιορισμό τους και θα φτάσουμε να παρουσιάσουμε την έννοια των stress test αναλυτικά. Στο τρίτο κεφάλαιο ακολουθεί η μεθοδολογία για τη καλύτερη κατανόηση του θέματος.

Τέλος, η μελέτη μας ολοκληρώνεται με τον επίλογο όπου συνοψίζονται τα σημαντικότερα σημεία αυτής και εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα για το θέμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

2.1 Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα

Ξεκινώντας θα αναφερθούμε στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και τις βασικές του λειτουργίες καθώς τα τραπεζικά ιδρύματα αποτελούν σημαντικό κομμάτι του. Το διεθνές τραπεζικό σύστημα μετασχηματίστηκε και η θέση του στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον ενισχύθηκε, ως αποτέλεσμα της συνεχιζόμενης διεθνοποίησης των χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων και της επιτάχυνσης των τεχνολογικών εξελίξεων. Η διασύνδεση των εθνικών τραπεζικών συστημάτων έχει αυξηθεί σημαντικά ως αποτέλεσμα του ανοίγματος των αγορών κεφαλαίου και χρήματος καθώς και της άρσης των φραγμών στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Ένα όφελος αυτών των προσαρμογών ήταν η μείωση της τιμής των παρεχόμενων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Ωστόσο, οι νέες συνθήκες που αναπτύχθηκαν στα τραπεζικά συστήματα είχαν ως αποτέλεσμα να αυξήσουν την πιθανότητα εξάπλωσης ζητημάτων ή κρίσεων από το ένα έθνος στο άλλο.

Το πλαίσιο των τραπεζικών εργασιών των ιδρυμάτων επηρεάστηκε άμεσα από τις εξελίξεις που συνέβησαν. Τα τραπεζικά ιδρύματα υιοθέτησαν πιο περίπλοκες και πιο ριψοκίνδυνες τεχνικές για να διατηρήσουν την κερδοφορία τους καθώς αυξανόταν το επίπεδο ανταγωνισμού στον κλάδο. Επιπλέον, η εισαγωγή του ευρώ και η δημιουργία νομισματικής ένωσης στην Ευρώπη επιτάχυνε σημαντικά τη διαδικασία δημιουργίας μιας ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα. Ταυτόχρονα, το σύγχρονο παγκόσμιο οικονομικό τοπίο χαρακτηρίστηκε από συγχωνεύσεις και εξαγορές που οδήγησαν στη δημιουργία σημαντικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Η δημιουργία διεθνώς εναρμονισμένων κανονισμών για την τραπεζική εποπτεία συνδέεται στενά με τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στο πλαίσιο της εξαιρετικά αλληλεξαρτώμενης παγκόσμιας οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, η δεύτερη τραπεζική οδηγία (Basel Committee on Banking Supervision, 2003, 2005) διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην διαχείριση, ανάπτυξη και έλεγχο των πιστωτικών ιδρυμάτων ορίζοντας παράλληλα τους κανόνες της τραπεζικής στο σύνολο της ευρωπαϊκής αγοράς χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και με τη δημιουργία

ισοτιμίας μεταξύ των ευρωπαϊκών τραπεζικών ιδρυμάτων στην οποία συμπεριλαμβάνονταν φυσικά και οι τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

Σε σχέση με το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι τα τελευταία 20 έτη, υπέστη θεμελιώδη μεταμόρφωση, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων αναδιοργανώσεων που οδήγησαν, μεταξύ άλλων, στον αναπροσανατολισμό της τραπεζικής δραστηριότητας. Συγκεκριμένα, μέχρι τα μέσα του 1980, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας λειτουργούσε σε ένα πλαίσιο που χαρακτηριζόταν κυρίως από τους αυστηρούς κανόνες και τις διοικητικές ρυθμίσεις που αναπτύχθηκαν ως αποτέλεσμα της αδύναμης ανταγωνιστικότητας των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων.

Ο ελληνικός τραπεζικός τομέας άρχισε να απορρυθμίζεται τη δεκαετία του '90 σε μια εποχή που το ευρωπαϊκό οικονομικό κλίμα επιτάχυνε την απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Υπογραμμίζεται ότι η διαδικασία αυτή ήταν σταδιακή και καθοδηγήθηκε από την ανάγκη συμμετοχής στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών και τη ευρύτερη απελευθέρωση της αγοράς.

Η απελευθέρωση του καθορισμού των επιτοκίων, η άρση των διοικητικών περιορισμών, η κατάργηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, η απρόσκοπτη ροή κεφαλαίων και η επέκταση του ανταγωνισμού είναι μερικές μόνο από τις μεταρρυθμίσεις που προανήγγειλαν την αρχή μιας νέας εποχής στον τραπεζικό τομέα. Επιπλέον, δόθηκε στις τράπεζες η ελευθερία να ορίσουν τις δικές τους επενδυτικές κατευθυντήριες γραμμές χωρίς να περιορίζονται από την «υποχρεωτική» αγορά κρατικών ομολόγων. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η έναρξη της διαδικασίας χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης της ΕΕ βοήθησε στον εκσυγχρονισμό του ελληνικού χρηματοπιστωτικού τομέα.

Η υιοθέτηση της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας, η οποία αφορά τη δημιουργία, τη διαχείριση και την επίβλεψη των τραπεζών, είχε σημαντικό αντίκτυπο στην τραπεζική δραστηριότητα στην Ελλάδα (Χριστόπουλος, Λώλος και Τσιώνας, 2002). Αυτό οφείλεται στις προσπάθειες εναρμόνισης των εθνικών κανονισμών με τις οδηγίες της ΕΕ. Παράλληλα, μετά την εισχώρηση της Ελλάδας στην ΟΝΕ ελήφθησαν οικονομικά και διαρθρωτικά μέτρα, με αποτέλεσμα την προοδευτική υποχώρηση του πληθωρισμού και των επιτοκίων. Μια σημαντική επίπτωση της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης στον Ελληνικό τραπεζικό τομέα ήταν ο αυξημένος ανταγωνισμός μεταξύ των χωρών μελών. Ο ενισχυμένος ανταγωνισμός στην τοπική αγορά πίεσε την κερδοφορία των τραπεζών και επέφερε πτώση στη διαφορά των

επιτοκίων. Αναμφίβολα η ένταξη στη ζώνη του ευρώ εγκαινίασε μια καινούρια εποχή για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Η αυξημένη ανταγωνιστικότητα, η διεθνοποίηση και η αποδιαμεσολάβηση του ελληνικού τραπεζικού κλάδου σήμερα έχουν οδηγήσει σε χαμηλότερο κόστος για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και ταυτόχρονα σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Οι τράπεζες επιτρέπεται να χορηγούν πιστώσεις σύμφωνα με τις πολιτικές και τα σχέδια που αναπτύσσουν μόνες τους, ενώ είναι επίσης ελεύθερες να προσφέρουν νέα χρηματοοικονομικά αγαθά και υπηρεσίες. Τα επιτόκια καταθέσεων και τα επιτόκια δανεισμού ρυθμίζονται επίσης ελεύθερα. Επιπλέον, σταδιακά καταργήθηκαν οι απαιτήσεις που έθεσε το κράτος στις τράπεζες για τη χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων καθώς και κρατικών φορέων.

2.2 Τραπεζικοί κίνδυνοι

Όλα τα τραπεζικά ιδρύματα διατρέχουν κίνδυνο ανά πάσα στιγμή. Με τον όρο αυτό εννοούμε την αβεβαιότητα η οποία ενδέχεται να προέλθει από ένα μη αναμενόμενο γεγονός τα αποτελέσματα του οποίου δεν είναι πλήρως γνωστά και υπάρχει η πιθανότητα να εμφανιστούν οικονομικές ζημιές στο τραπεζικό ίδρυμα. Η αβεβαιότητα αποτελεί πηγή τραπεζικού κινδύνου, καθώς μπορεί να μεταβάλλει τα επενδυτικά αποτελέσματα που δε μπορούν να προβλεφθούν με ακρίβεια (Συριόπουλος, 2008: 196-197).

Σύμφωνα με τον Crouhy (2001), ο τραπεζικός κίνδυνος έχει αναδειχθεί σε σημαντικό παράγοντα που διαμορφώνει την οικονομική συμπεριφορά και επηρεάζει τις στρατηγικές δραστηριότητες των οργανισμών. Ο τραπεζικός κίνδυνος ορίζεται ως ο δυσμενής αντίκτυπος που προκαλείται από διάφορους παράγοντες που συμβάλλουν στην αβεβαιότητα της κερδοφορίας. Για να προσδιοριστεί το μέγεθος του κινδύνου, είναι αναγκαία η ποσοτικοποίηση των πηγών αβεβαιότητας και των παραγόντων που σχετίζονται με την πιθανή επιδείνωση της κερδοφορίας. Η ανάγκη αυτή μέτρησης του κινδύνου έχει οδηγήσει σε ακριβείς ορισμούς και εννοιολογική κατηγοριοποίηση του κινδύνου επι σειρά ετών (Bessis, 2002).

Οι κίνδυνοι οι οποίοι αντιμετωπίζουν και διαχειρίζονται τα τραπεζικά ιδρύματα

διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- a) Πιστωτικός κίνδυνος
- b) Κίνδυνος αγοράς
- c) Κίνδυνος ρευστότητας
- d) Λειτουργικός κίνδυνος

2.2.1 Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος αναφέρεται στον κίνδυνο που σχετίζεται με την πιθανότητα μη εκπλήρωσης των οικονομικών υποχρεώσεων ενός δανειολήπτη προς μια χρηματοπιστωτική οντότητα, όπως μια τράπεζα. Αυτό συνεπάγεται την αδυναμία αποπληρωμής του δανειζόμενου κεφαλαίου και των σχετικών τόκων. Για να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος αυτός, προτείνεται οι τράπεζες να υιοθετήσουν ένα σύστημα ελέγχου πελατών και να διαθέτουν επαρκώς εκπαιδευμένο προσωπικό (Νούλας, 2015).

Όποτε η τράπεζα δανείζει ή δεσμεύει χρήματα μέσω συμβάσεων παρουσιάζεται πιστωτικός κίνδυνος. Λόγω της έλλειψης δευτερογενούς αγοράς πιστώσεων, ο πιστωτικός κίνδυνος δεν «αντανακλάται» από τη μείωση στη τιμή αγοράς της τραπεζικής απαίτησης, γεγονός που καθιστά δύσκολη την εκτίμηση της έκτασής του έως ότου ο δανειολήπτης δεν εκπληρώσει τις δεσμεύσεις του. Ο πιστωτικός κίνδυνος αυξάνεται σε περιόδους οικονομικής δυσπραγίας. Το τελευταίο είναι ένας παράγοντας που εγείρει κάποιους επιμέρους κινδύνους. Αυτοί είναι:

- Κίνδυνος Αθέτησης υποχρεώσεων: Ο κίνδυνος αθέτησης σημαίνει ότι ορισμένοι δανειολήπτες δεν έχουν τη δυνατότητα να τηρήσουν τις υποχρεώσεις που υποσχέθηκαν και υπέγραψαν στις συμβάσεις τους με τα πιστωτικά ιδρύματα και όπως παρατηρεί ο Καλφάογλου (2012), η πραγματικότητα αυτή αυξάνεται.
- Κίνδυνος αθέτησης στον κίνδυνο: Ο κίνδυνος αθέτησης σε κίνδυνο αναφέρεται στο ποσό το οποίο οφείλει ο δανειολήπτης στο πιστωτικό ίδρυμα όταν αντιμετωπίζει δυσκολίες στην αποπληρωμή του δανείου στη τράπεζα. Ο κίνδυνος αυτός είναι μια μορφή έκθεσης σε κίνδυνο, όπου ο δανειολήπτης είναι πιθανό να αδυνατεί να εκπληρώσει τις οικονομικές του υποχρεώσεις στην

τράπεζα.

- Κίνδυνος Ανάκτησης: Η Έννοια του Κινδύνου Ανάκτησης αναφέρεται στο ποσοστό ανάκτησης (Recovery Rate), το οποίο καθορίζεται ως το ποσοστό που μπορεί να ανακτήσει το πιστωτικό ίδρυμα από τον δανειολήπτη εάν εκείνος δεν εκπληρώσει τη χρηματοοικονομική του υποχρέωση. Το ποσοστό αυτό επηρεάζει επίσης το ποσοστό των ζημιών που υφίσταται η τράπεζα. Ως αποτέλεσμα, υπάρχει, μια αντίστροφη σχέση μεταξύ του ποσοστού του κεφαλαίου το οποίο είναι δυνατό να ανακτηθεί από τις τράπεζες, γνωστό ως «Loss Given Default» (Σαπουντζόγλου, Πεντότης, 2009).

2.2.2 Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς περιγράφει το ενδεχόμενο ένα χαρτοφυλάκιο συναλλαγών αξίας να μεταβληθεί στο χρόνο που χρειάζεται για την ολοκλήρωση της συναλλαγής λόγω διαφοροποιήσεων σε μεταβλητές όπως τα επιτόκια και οι δείκτες τιμών.

Όπως αναφέρει ο Bessis (2002), τα χαρτοφυλάκια συναλλαγών αφορούν περιουσιακά στοιχεία που είναι άμεσα μετατρέψιμα σε μετρητά και περιλαμβάνουν θέσεις αγοράς και πώλησης σε ομόλογα, συνάλλαγμα, μετοχές, παράγωγα και μέσα διαπραγμάτευσης.

2.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας

Σύμφωνα με τον Ruozzi (2013), ο κίνδυνος ρευστότητας αναφέρεται στην πιθανότητα μια τράπεζα να μην δύναται να εκπληρώσει τις χρηματοοικονομικές της υποχρεώσεις, ιδίως όταν οι υποχρεώσεις αυτές κρίνονται απαιτητές. Όπως σημειώνουν οι Σαπουντζόγλου και Πεντότης (2009) ο κίνδυνος αυτός περιλαμβάνει τόσο τη ρευστότητα χρηματοδότησης, η οποία σχετίζεται με την ευχέρεια της τράπεζας να χρησιμοποιεί κεφάλαια από την αγορά, όσο και τη ρευστότητα περιουσιακών στοιχείων, η οποία σχετίζεται με το πόσο εύκολη ή δύσκολο είναι για την τράπεζα να μετατρέψει περιουσιακά στοιχεία σε μετρητά.

Οι παραπάνω κατηγορίες ρευστότητας υπογραμμίζουν τη σημασία του προγραμματισμού των ανεμενόμενων εσόδων και εξόδων. Οι Ruozzi κ.α (2013:5), υποστηρίζουν ότι η ετεροχρονισμένη σχέση μεταξύ της ρευστότητας του χαρτοφυλακίου μιας τράπεζας και των οικονομικών της υποχρεώσεων, αλλά και το

υπέρμετρο μέγεθος ενεργητικού και παθητικού δυσχεραίνουν την έγκαιρη ανταπόκριση της τράπεζας στις ανάγκες των πελατών της.

Τα προβλήματα ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων προκαλούνται από πολλαπλούς παράγοντες, όπως η ταυτόχρονη απόσυρση μεγάλων καταθέσεων, η αδυναμία αποπληρωμής μεγάλων οφειλών, η ξαφνική αύξηση των πιστωτικών ορίων και η απαίτηση για αποπληρωμή δανείων πριν από τη συμφωνημένη ημερομηνία λήξης.

Σύμφωνα με τους Ruozzi και άλλους (2013:5), υπογραμμίζεται η αναγκαιότητα για συνδυασμό μεταξύ της ρευστότητας ενός τραπεζικού χαρτοφυλακίου και των οικονομικών της υποχρεώσεων.

2.2.4 Λειτουργικός κίνδυνος

Ο λειτουργικός κίνδυνος, όπως διατυπώθηκε από την Επιτροπή της Βασιλείας, είναι ο κίνδυνος δυνητικής οικονομικής απώλειας που προκύπτει από την αποτυχία των διαδικασιών ελέγχου εντός της τράπεζας, το ανθρώπινο λάθος ή την απάτη και τα εξωτερικά γεγονότα.

2.3 Διαχείριση τραπεζικών κινδύνων

Η διαχείριση κινδύνων (risk management) είναι διαδικασίες που έχουν σχεδιαστεί και αποσκοπούν στο να κάνουν πρόγνωση των πιθανών απωλειών που θα ακολουθήσουν, να μειώσουν το δυσμενές αποτέλεσμα ή να το αποφύγουν, και να αποδεχτούν με ομαλό τρόπο τις αρνητικές επιπτώσεις μέσα από την επιστημονική πλευρά του προβλήματος και την εξέταση των κινδύνων που εμφανίζονται.

Ο βαθμός στον οποίο θα καταφέρει ένα τραπεζικό ίδρυμα να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες της εποχής εξαρτάται άμεσα από τη πρόβλεψη και την προετοιμασία των κινδύνων. Στο κομμάτι της διαχείρισης κινδύνων έχουμε να κάνουμε με δύο μέρη: Το πρώτο μέρος προσπαθεί να μειώσει τις αρνητικές επιπτώσεις, ενώ το δεύτερο μέρος μπορεί να μας προσφέρει κέρδος με έναν άλλο τρόπο υπό την προϋπόθεση ότι θα αξιολογηθεί σωστά.

Η διαχείριση κινδύνου έχει τους παρακάτω βασικούς στόχους:

- Τη βελτίωση μεταξύ της σχέσης κινδύνου και απόδοσης.

- Την κατάλληλη προσέγγιση, αναγνώριση και αξιολόγηση του κινδύνου.
- Τη μέτρηση του κινδύνου και την ελαχιστοποίηση του.
- Τον προσδιορισμό των συντελεστών που ενδέχεται να επηρεάσουν τον οργανισμό
- Την προσπάθεια για τον ερχομό του μέγιστου δυνατού οφέλους για το ίδρυμα μέσα από την αύξηση των πιθανοτήτων για επιτυχία, και αντίθετα τη μείωση των πιθανοτήτων για αποτυχία.

Η διαχείριση κινδύνου αποτελεί μια λειτουργία που εκτυλίσσεται συνεχώς μέσα σε κάθε τραπεζικό σύστημα προσπαθώντας να βρίσκεται κοντά στη κουλτούρα του εκάστοτε οργανισμού. Με τον τρόπο αυτό επίσης ενισχύεται η απόδοση του οργανισμού, καθώς η διοίκηση θέτει διαρκώς νέους στόχους παραχωρώντας ευθύνες στα αρμόδια επίπεδα, αλλά και ανταμείβοντας τις σωστές πρακτικές που θα εφαρμοστούν.

Όσον αφορά το Ενισχυμένο Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας, η βελτίωσή του αποτελεί βασικό πυλώνα για την διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Η αποτελεσματική διαχείριση κινδύνου αποτελεί αναπόσπαστο μέρος αυτού του πλαισίου και δεν μπορεί να αντικατασταθεί από την άντληση ιδίων κεφαλαίων για την αντιστάθμιση πιθανών ζημιών. Αυτή η προσέγγιση προτάθηκε από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας κατά την πρώτη ανακεφαλαιοποίηση των Ελληνικών Συστημικών Τραπεζών (ΕΣΤ). Σε αυτό το πλαίσιο, αναδεικνύεται η σημασία της ενίσχυσης του ΠΔΚ, όπως ανακοινώθηκε από τη Διευκόλυνση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας το 2023.

Το Πλαίσιο Συνεργασίας (RFA) σχεδιάζει μια άνευ προηγουμένου ανάπτυξη στρατηγικών κινδύνου και κεφαλαίου, καθώς και σχετικούς δείκτες και όρια για τον προσδιορισμό της διάθεσης ανάληψης κινδύνου των ελληνικών τραπεζών. Η έγκριση αυτών των πλαισίων και οι πιθανές τροποποιήσεις τους υπόκεινται στη διακριτική ευχέρεια του Ταμείου, τουλάχιστον ετησίως. Ωστόσο, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι ακόμη και πριν αναφερθούν αυτές οι έννοιες στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, το ΔΝΤ είχε ήδη διαβιβάσει τις απαραίτητες οδηγίες στις τράπεζες. Η θεμελιώδης αντίληψη της Τράπεζας της Ελλάδος για τη στενή σχέση μεταξύ δεικτών και ορίων που καθορίζουν την ανάληψη κινδύνου και τον επιχειρηματικό της σχεδιασμό αποτελεί βασικό παράγοντα στο πλαίσιο της δημιουργίας ενός βιώσιμου και δυναμικού επιχειρηματικού μοντέλου. (Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, 2023).

Πρόσφατο παράδειγμα αποτελεσματικής διαχείρισης τραπεζικών κινδύνων είχαμε κατά τη πανδημία του κορονοϊού (covid-19) με τις πρωτοφανείς επιδράσεις που επήλθαν στη παγκόσμια οικονομία στη διάρκεια του 2020. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) τόνισε τη σημαντική συμβολή του τραπεζικού τομέα στην αντιμετώπιση της κρίσης. Η ΕΚΤ αναγνωρίζει ότι η εφαρμογή έκτακτων νομισματικών, δημοσιονομικών, ρυθμιστικών και εποπτικών μέτρων, σε συνεργασία με τη βελτίωση των θέσεων κεφαλαίου και ρευστότητας μετά την προηγούμενη χρηματοπιστωτική κρίση, επέτρεψαν στις τράπεζες να διαδραματίσουν ζωτικό ρόλο στην αντιμετώπιση της τρέχουσας κατάστασης. Με τη διασφάλιση της παροχής πιστώσεων και την εγγύηση των απαιτήσεων ρευστότητας τόσο των νοικοκυριών όσο και των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, ο τραπεζικός τομέας έχει υποστηρίξει αποτελεσματικά την πραγματική οικονομία. (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2023). Την περίοδο αυτή, σημειώθηκαν αξιοσημείωτες και γρήγορες αλλαγές, ωστόσο η εποπτεία της ΕΚΤ αναγνώρισε, αξιολόγησε και παρακολούθησε έγκαιρα τους υπάρχοντες κινδύνους, λαμβάνοντας άμεσα και κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπισή τους.

2.4 Επιτροπή Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία

Το έτος 1974 σηματοδότησε την ίδρυση της Επιτροπής της Βασιλείας στην Τραπεζική Εποπτεία από τις διοικούσες αρχές των Κεντρικών Τραπεζών της Ομάδας των Δέκα (G10) χωρών. Πρωταρχικός στόχος αυτής της επιτροπής ήταν η θέσπιση συνεπών κανονισμών και πρακτικών εποπτείας του τραπεζικού συστήματος, με απώτερο στόχο τη εξασφάλιση ισορροπίας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα παγκοσμίως (Αγγελόπουλος, 2013).

Η Επιτροπή της Βασιλείας απαρτίζεται από εκπροσώπους κεντρικών τραπεζών και εποπτικών αρχών τραπεζών των 26 κρατών με τις πιο δυναμικές οικονομίες. Είναι ένας οργανισμός χωρίς νομική προσωπικότητα που υποστηρίζεται από την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS), δηλαδή οι προτάσεις της δεν έχουν νομική μορφή και ως εκ τούτου οι εποπτικές αρχές του εκάστοτε κράτους δεν υποχρεούνται να τις εφαρμόσουν σε Εθνικό επίπεδο. Η έδρα της στη Βασιλεία της Ελβετίας, εκεί που γίνονται και οι συναδριάσεις της Επιτροπής. (Γκόρτσος, 2008).

2.4.1 Βασιλεία I (Basel I)

Η Επιτροπή της Βασιλείας αποτελείται από εκπροσώπους κεντρικών τραπεζών και ρυθμιστικών φορέων. Ξεκίνησε το 1988, για να διασφαλίσει ότι οι διεθνείς τράπεζες είχαν επαρκή κεφαλαιοποίηση. Από τη δεκαετία του 1970 μέχρι αυτή του 1980, ορισμένες διεθνείς τράπεζες προσπάθησαν να αποφύγουν τη ρύθμιση και να εκμεταλλευτούν τα κενά του διεθνούς δικαίου. Ταυτόχρονα, ορισμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στις διεθνείς αγορές έχουν μεταφέρει τις δραστηριότητές τους σε χώρες με λιγότερο αυστηρούς κανονισμούς. Μετά την κρίση των τραπεζών στις αρχές του 1980, τα μέλη της Επιτροπής της Βασιλείας προσπάθησαν να καθιερώσουν κοινά επίπεδα κεφαλαίου. Έτσι, ξεκινώντας τον Ιούλιο του 1988, έπειτα από έξι χρόνια συζητήσεων, οι χώρες της G-10 οδηγήθηκαν στην «Συμφωνία της Βασιλείας I» μεταξύ των 26 πιο ισχυρών οικονομικά χωρών.

Τα μέλη της επιτροπής δημιούργησαν τη Βασιλεία I με σκοπό την εναρμόνιση σε επίπεδο κεφαλαίου ανάμεσα τους. Η Βασιλεία I σχεδιάστηκε για τράπεζες που ανήκουν σε αγορές αναπτυσσόμενων χωρών οι οποίες στις οποίες περιλαμβάνονται όλα τα μέλη της G-10.

Επιπλέον, η Βασιλεία I διαμορφώθηκε με στόχο να διασφαλίσει επαρκή κεφάλαια για τη διατήρηση της αξιοπιστίας των τραπεζών αντιμέτωπων με κινδύνους. Δεν απαιτούσε κεφάλαια για την προστασία από διακυμάνσεις στην αξία του νομίσματος της χώρας τους, ούτε για μια ευρεία οικονομική ύφεση. Επιπλέον, πρότεινε ελάχιστα αποθεματικά κεφαλαίου για διεθνώς δραστήριες τράπεζες και προέβλεπε την ανάγκη για σύνεση από τις κυβερνητικές αρχές στον χειρισμό των τραπεζικών ρυθμίσεων.

2.4.2 Βασιλεία II (Basel II)

Η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει νέο ρυθμιστικό πλαίσιο για την επάρκεια κεφαλαίων, που ονομάζεται Βασιλεία II, λόγω των πολλαπλών κινδύνων που αναλαμβάνουν τα τραπεζικά ιδρύματα, καθώς παρέχουν ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών ή πιστωτικών προϊόντων ή επενδύσεων.

Με τη Βασιλεία II, αναδεικνύεται ο ενστερνισμός τυποποιημένων σταθμίσεων, ενθαρρύνεται η προώθηση συστημάτων διαχείρισης των κινδύνων που λαμβάνονται, ενώ επίσης η εκτίμηση της επάρκειας κεφαλαίων μεταφέρεται στις ίδιες τις

τράπεζες, καθιστώντας πιο προσαρμοσμένο σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες που έχει κάθε τραπεζικό ίδρυμα.

Η Βασιλεία II στηρίζεται σε τρεις πυλώνες:

- Πρώτος Πυλώνας : Καθορισμός ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων.
- Δεύτερος Πυλώνας: Την παρακολούθηση της επαρκούς κεφαλαιακής βάσης και των εσωτερικών μηχανισμών αξιολόγησης των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Τρίτος Πυλώνας: Αποτελεσματικός περιορισμός μέσω της αγοράς και ενημέρωση του κοινού.

A. Πρώτος Πυλώνας (Pillar I): Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις

Αναφέρεται στους ελάχιστους κεφαλαιακούς πόρους που απαιτούνται από τα τραπεζικά ιδρύματα για να προστατευθούν απ'τον λειτουργικό κίνδυνο, τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο της αγοράς. Η βασική αλλαγή από τη Βασιλεία I είναι η συμπερίληψη του λειτουργικού κινδύνου στην εκτίμηση των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, ωστόσο υπάρχουν και άλλες προτεινόμενες τεχνικές για τον υπολογισμό του κινδύνου.

B. Δεύτερος Πυλώνας (Pillar II): Επίβλεψη της επάρκειας κεφαλαίου και των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης των πιστωτικών ιδρυμάτων

Όσον αφορά την επίβλεψη των τραπεζών, ο Πυλώνας II δίνει στους νομοθέτες μεγαλύτερη εξουσία. Ουσιαστικά, έχει πλέον την εξουσία να παρακολουθεί και να κρίνει τα εποπτικά καθεστώτα της εποχής της Βασιλείας I και να τα μετατρέπει σε απλούστερες, πιο συμβατικές μορφές εάν διαπιστώσει πως μια τράπεζα να συντονίσει τα κεφάλαιά της. Αυτό συμβαίνει επειδή οι ρυθμιστικές αρχές διαθέτουν πλέον το δικαίωμα να προσδιορίζουν ότι μια τράπεζα δεν δύναται να διαχειριστεί ξεχωριστά τους πιστωτικούς κινδύνους, την αγορά και τους λειτουργικούς κινδύνους της.

Γ. Τρίτος Πυλώνας (Pillar III): Αποτελεσματική πειθαρχία μέσω της αγοράς και ενημέρωση του κοινού

Το θέμα του Πρώτου Πυλώνα για την κεφαλαιακή επάρκεια και το θέμα της εποπτείας του δεύτερου πυλώνα συμπληρώνονται και τα δύο από τον τρίτο πυλώνα της Βασιλείας II. Προκειμένου οι επενδυτές και το ευρύ κοινό να έχουν πρόσβαση στους κινδύνους που αναλαμβάνουν τα τραπεζικά ιδρύματα, αναπτύσσονται πρότυπα ποσοτικής και ποιοτικής γνωστοποίησης δεδομένων.

Μέσω της εν λόγω διαδικασίας, στοχεύεται η διατήρηση της διατάξεως μέσω της λειτουργίας της αγοράς. Το έγγραφο Πράξης Διοικητικού Τραπεζών και Τραπεζικών Επιχειρήσεων (ΠΔ/ΤΕ) 2655/19.3.2012, αποτυπώνει τη θεσμική προσέγγιση του Τρίτου Πυλώνα του Βασιλείου II στην Ελλάδα. Στο εν λόγω έγγραφο παρουσιάζονται οι δημοσιεύσεις αναφορικά με κάθε κατηγορία κινδύνου, ενώ ταυτόχρονα παρέχονται οι στόχοι και οι πολιτικές διαχείρισης κινδύνου, όπως ορίζονται στο ΠΔ/ΤΕ 2655/19.3.2012. Αυτές οι ανακοινώσεις περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: α) Τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση των αντίστοιχων κινδύνων, β) Τη δομή και την οργάνωση του αρμόδιου τμήματος που ασχολείται με τη διαχείριση κινδύνων, γ) Την εκτεταμένη φύση των συστημάτων που χρησιμεύουν στην αναφορά και τη μέτρηση των κινδύνων, δ) Τις πολιτικές που χρησιμοποιούνται για την αντιστάθμιση και τη μείωση του κινδύνου, συνοδευόμενες από τη στρατηγική και τις διαδικασίες παρακολούθησης σε συνεχή βάση, και ε) Την αποτελεσματικότητα των αντισταθμίσεων και των μεθόδων περιορισμού του κινδύνου.

2.4.3 Βασιλεία III (Basel III)

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 αποκάλυψε τα αδύναμα σημεία και τις ανεπάρκειες του πλαισίου της Βασιλείας II, καθιστώντας αναγκαίες τροποποιήσεις και ενίσχυση της ρύθμισης. Αποτέλεσμα αυτού του πλαισίου τροποποίησης ήταν η διατύπωση της Συμφωνίας της Βασιλείας III το 2009 από την Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία.

Η Βασιλεία III εστιάζει στην εξαντλητική πρόληψη και την ενδυνάμωση της αντοχής του τραπεζικού συστήματος. Κρίσιμα στοιχεία της Βασιλείας III περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας, οι οποίες αυξήθηκαν από 5% σε 8%. Επιπλέον,

δίνεται μεγάλη έμφαση στον λειτουργικό κίνδυνο με στόχο να αποφευχθούν ζημιές λόγω κακής διαχείρισης εντός του ιδρύματος.

Ένας σημαντικός παράγοντας που αναδεικνύεται είναι ο θεσμικός κίνδυνος, ο οποίος συνδέεται με πιθανές απώλειες που προκύπτουν από συναλλαγές που παραβιάζουν το νομοθετικό πλαίσιο. Αν και μια συναλλαγή μπορεί αρχικά να είναι νόμιμη, υπάρχει η πιθανότητα να επηρεαστεί αρνητικά από μετέπειτα νομοθετικές ρυθμίσεις. Επιπλέον, η μόχλευση και το όριο που επιβάλλει η κάθε τράπεζα αποτελούν σημαντικό παράγοντα. Τα παραπάνω στοιχεία αντιμετωπίζονται διαφορετικά ανάμεσα στις διάφορες τράπεζες, με αποτέλεσμα ορισμένες τράπεζες να είναι πιο ευάλωτες στον κίνδυνο λόγω των μεγαλύτερων επιπέδων χρέους τους. Η Βασιλεία III παρουσίασε έναν δείκτη μόχλευσης ως λύση σε αυτό το πρόβλημα, ο οποίος περιορίζει το συνολικό ποσό των περιουσιακών στοιχείων που μπορεί να κατέχει μια τράπεζα.

2.5 Stress test

2.5.1 Βασικά στοιχεία

Οι εποπτικές αρχές, οι κεντρικές τράπεζες και η διοίκηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων δίνουν μεγάλη προτεραιότητα στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών συστημάτων απειλείται αναμφισβήτητα από χρηματοπιστωτικές κρίσεις, οι οποίες έχουν επίσης τη δυνατότητα να διαταράξουν τις εθνικές οικονομίες με σημαντικές δαπάνες. Η οικονομική ύφεση του 2008, που ξεκίνησε στις Ηνωμένες Πολιτείες με το ξέσπασμα της φούσκας των στεγαστικών δανείων subprime και την κατάρρευση της Lehman Brothers, έφερε στο φως πόσο «εύθραυστα» είναι τα παγκόσμια και εγχώρια χρηματοπιστωτικά συστήματα. Η κρίση έδειξε επίσης πόσο εύκολα μπορεί η αστάθεια στο χρηματοπιστωτικό σύστημα μιας χώρας να αναστατώσει αντίστοιχα τα συστήματα άλλων χωρών δημιουργώντας ένα «ντόμινο» λόγω του πόσο αλληλεξαρτώμενες είναι οι οικονομίες του κόσμου.

Η μακροπροληπτική εποπτεία αποτελεί μια από τις κορυφαίες προτεραιότητες των εποπτικών φορέων στην προσπάθεια τους να εντοπίσουν και να αντιμετωπίσουν κινδύνους που θα μπορούσαν να εκτροχιάσουν την ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Στο πλαίσιο της εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα, η προληπτική ανάλυση αφορά την αξιολόγηση των πιθανών ισχυρών και αδύναμων σημείων του χρηματοπιστωτικού συστήματος με τη χρήση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων που συνδέονται με το θεσμικό και εποπτικό περιβάλλον. Ο

στόχος της ανάλυσης αυτής είναι να επιτευχθεί η συνοχή των χρηματοοικονομικών αγορών, η αναγνώριση των μακροοικονομικών διασυνδέσεων, καθώς και η μείωση των κινδύνων που μπορεί να προκαλέσουν μεγάλες απώλειες στην οικονομία (Crockett, 2000).

Η μακροπροληπτική εποπτεία χρησιμοποιεί προληπτικά μέτρα για τη μείωση του συστημικού κινδύνου και το περιορισμό των επιπτώσεων της χρηματοπιστωτικής αστάθειας στην πραγματική οικονομία. Η μέθοδος προσομοίωσης συχνά χρησιμοποιείται για να αξιολογηθεί η σταθερότητα και η χρηματοοικονομική ανθεκτικότητα σε συνθήκες που είναι εξαιρετικά δυσμενείς, αλλά ταυτόχρονα ρεαλιστικές. Αυτή η μέθοδος αποτελεί ένα από τα κύρια εργαλεία της μακροπροληπτικής εποπτείας.

Η έννοια των "stress tests" πηγάζει από τον τομέα της μηχανικής και αναφέρεται στις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για να εκτιμηθεί η αντοχή ενός συστήματος υπό αντίξοες συνθήκες. Στον χρηματοοικονομικό τομέα, τα "stress tests" αφορούν σε μια σειρά τεχνικών που αναπτύσσονται για να αξιολογηθεί η σταθερότητα και η ανθεκτικότητα ενός επιμέρους χρηματοπιστωτικού ιδρύματος ή του συνολικού χρηματοπιστωτικού συστήματος (Borio et al., 2012). Η μεθοδολογία των "stress tests" περιλαμβάνει μια ποικιλία θεμελιωδών μεθόδων που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της αστάθειας ενός χαρτοφυλακίου ως αποτέλεσμα αλλαγών στο μακροοικονομικό περιβάλλον ή άλλων ακραίων χρηματοοικονομικών.

Η μεθοδολογία των "stress tests" εμφανίστηκε αρχικά τη δεκαετία του 1990, εφαρμοζόμενη από τις τράπεζες. Κύριος στόχος ήταν η ανίχνευση και η ποσοτικοποίηση της μεταβλητότητας των χαρτοφυλακίων τραπεζών, εστιάζοντας στην παρακολούθηση των κινδύνων αγοράς και του πιστωτικού κινδύνου (Sorge, 2004). Τα "stress tests" αποδείχτηκαν ως χρήσιμο εργαλείο για τη διαχείριση κινδύνων και αποτελούν ένα αξιολογικό στοιχείο του πλαισίου εποπτείας των κινδύνων.

Με την εφαρμογή του εποπτικού πλαισίου της Βασιλείας II, η Επιτροπή της Βασιλείας επεσήμανε τη σημασία των ασκήσεων προσομοίωσης για ακραίες καταστάσεις. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι τράπεζες που βασίζονται στην προσέγγιση των εσωτερικών μοντέλων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων πρέπει να εφαρμόζουν ένα αυστηρό και ολοκληρωμένο πρόγραμμα προσομοίωσης ακραίων

καταστάσεων. Το "stress testing" αναγνωρίζεται ως κρίσιμο εργαλείο για την εκτίμηση της κεφαλαιακής κατάστασης των τραπεζών (Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, 2012).

Το stress test χρησιμοποιείται συχνά ως εργαλείο διαχείρισης κινδύνου που βοηθά στην κατανόηση, τον υπολογισμό και την αξιολόγηση πιθανών αιτιών αστάθειας σε ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα. Πρέπει να τονιστεί ότι η σημαντική χρήση της μεθοδολογίας προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις είναι ο λόγος της ευρείας αποδοχής και χρήσης της.

Σύμφωνα με τους Huang et al. (2009), η προσομοίωση ακραίων καταστάσεων είναι μια δημοφιλής στρατηγική διαχείρισης κινδύνου για τον προσδιορισμό του πώς τα ακραία γεγονότα μπορεί να επηρεάσουν ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ή τον χρηματοπιστωτικό τομέα μιας χώρας. Η προσέγγιση της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, πρέπει να σημειωθεί, είναι ένα κρίσιμο στοιχείο της εποπτικής επισκόπησης της διαδικασίας, η οποία βοηθά στον εντοπισμό απροσδόκητων αποτελεσμάτων που ενδέχεται να προκύψουν από μια ποικιλία κινδύνων. (Bank for International Settlements, 2012).

Η ίδια μελέτη της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών αναφέρει ότι στο πλαίσιο της λειτουργίας ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, τα stress tests διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην αξιολόγηση των κινδύνων, στην υπερνίκηση των ελλείψεων σε άλλα μοντέλα διαχείρισης κινδύνου. υποστήριξη εσωτερικής και εξωτερικής επικοινωνίας, παροχή ρευστότητας με χρήσιμες πληροφορίες και προτάσεις και ενημέρωση των διαδικασιών σχεδιασμού κεφαλαιακής επάρκειας ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι διακυμάνσεις στα κριτήρια του stress test αποτυπώνουν τους διαφορετικούς στόχους της μεθοδολογίας.

Η διαδικασία προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, σύμφωνα με την Επιτροπή για το Παγκόσμιο Χρηματοοικονομικό Σύστημα, αποτελεί ένα μέσο διαχείρισης κινδύνου που χρησιμοποιείται για να αναλύσει τις επιπτώσεις πιθανών γεγονότων ή αλλαγών σε χρηματοοικονομικές παραμέτρους σε έναν χρηματοπιστωτικό οργανισμό. Συμπληρώνει άλλες στατιστικές μεθόδους διαχείρισης κινδύνου, όπως η μεθοδολογία Value at Risk (VaR). Η προσέγγιση αυτή βοηθάει στην καλύτερη κατανόηση των επιπτώσεων που μπορεί να αντιμετωπίσει ένα οικονομικό ίδρυμα λόγω ανασφαλών γεγονότων ή αλλαγών στο χρηματοοικονομικό περιβάλλον.

2.5.2 Μεθοδολογία και προσεγγίσεις

Μια αρχική διάκριση στη μεθοδολογία των stress test που ακολουθείται είναι ο τομέας εφαρμογής στον οποίο πραγματοποιείται η προσομοίωση ακραίων καταστάσεων. Έτσι, η μεθοδολογία διακρίνεται δύο κατηγορίες:

- I. Αναλύσεις σεναρίου, όπου η εκτέλεση ενός stress test σε επίπεδο χαρτοφυλακίου αποτελεί συνιστώσα του πλαισίου διαχείρισης κινδύνου στον χρηματοπιστωτικό τομέα, επιτρέποντας στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να ανταπεξέλθουν ταχέως σε μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες, οι οποίες επηρεάζουν είτε άμεσα είτε έμμεσα τη συνολική αξία του χαρτοφυλακίου τους. Οι τράπεζες χρησιμοποιούν τα εσωτερικά τους συστήματα για τη διαχείριση των κατηγοριών κινδύνου για τεστ αντοχής σε επίπεδο χαρτοφυλακίου. Η εφαρμογή προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο χαρτοφυλακίου αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην εύρεση πιθανών περιοχών συγκέντρωσης υψηλού κινδύνου και υποστηρίζει τη διανομή των κεφαλαίων της τράπεζας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.
- II. Μηχανικές δοκιμές πίεσης, στις οποίες τα stress test δίνουν έμφαση στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος (system-focused). Χρησιμοποιώντας ένα κοινό σύνολο υποθέσεων σχετικά με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των συμμετεχόντων, οι εθνικές εποπτικές αρχές οργανώνουν και πραγματοποιούν αυτό το είδος άσκησης προσομοίωσης στρες με στόχο τον εντοπισμό κινδύνων οι οποίοι θα μπορούσαν να επιφέρουν αναταραχή στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η επιλογή των πιστωτικών ιδρυμάτων που πρέπει να συμπεριληφθούν στην προσομοίωση ακραίων καταστάσεων είναι μία από τις προκλήσεις με τις αξιολογήσεις ακραίων καταστάσεων που εστιάζονται στο σύστημα αυτό. Τις περισσότερες φορές, η απόφαση συνδέεται με τα συστημικά τραπεζικά ιδρύματα τα οποία αντικατοπτρίζουν σημαντικό μερίδιο του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Εκτός από τα τραπεζικά ιδρύματα, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις και τα υποκαταστήματα ξένων τραπεζών επιλέγονται με βάση το πλαίσιο του μεμονωμένου εθνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η τεχνική του stress testing σε επίπεδο χρηματοπιστωτικού συστήματος δύναται να εφαρμοσθεί με διττή προσέγγιση:

- A. Την μέθοδο από πάνω προς τα κάτω (top-down) και

B. Την μέθοδο από κάτω προς τα πάνω (bottom-up) προσέγγιση.

Στην προσέγγιση από επάνω προς τα κάτω, το stress test εφαρμόζεται σε έναν συνολικό, αντιπροσωπευτικό πορτφόλιο του χρηματοπιστωτικού συστήματος, εκμεταλλευόμενο τα αποτελέσματα των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης κινδύνων των τραπεζών.

Αντίθετα, στην προσέγγιση από κάτω προς τα επάνω, τα τραπεζικά ιδρύματα πραγματοποιούν τα δικά τους stress tests στα χαρτοφυλάκιά τους, με τα αποτελέσματα να συναντώνται σε ένα σύνολο σεναρίων που καθορίζονται από τις εποπτικές αρχές (Borio et al., 2012).

2.5.3 Κατηγορίες

Με βάση τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για την εκτέλεση προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων, ο Cihak (2004) χωρίζει τα stress test σε τρεις κατηγορίες:

- I. Ανάλυση ευαισθησίας, που εξετάζει πώς ανταποκρίνονται τα χαρτοφυλάκια σε συγκεκριμένες μεταβλητές μακροοικονομικής αλλαγής.
- II. Ανάλυση σεναρίου, η οποία εξετάζει την υλοποίηση απίθανων, αλλά αληθοφανών σεναρίων.
- III. Ανάλυση μετάδοσης, η οποία εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο ένα χρηματοοικονομικό «σοκ» μπορεί να εξαπλωθεί από ένα τραπεζικό σύστημα στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος.

Οι κυριότερες προσεγγίσεις μεθοδολογίας για την προσομοίωση ακραίων καταστάσεων σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής τέσσερις. Η πρώτη και συνήθως πιο διαδεδομένη τεχνική εμπεριέχει απλούς ελέγχους ευαισθησίας οι οποίοι επικεντρώνονται στις μεταβολές στην αξία του χαρτοφυλακίου που προκαλούνται από απότομες αλλαγές σε έναν παράγοντα κινδύνου, αποτελώντας μια κλασική προσέγγιση. Η μέθοδος ανάλυσης σεναρίου αξιολογεί τις διαφοροποιήσεις στην αξία του χαρτοφυλακίου όταν εμφανίζεται ένα συγκεκριμένο σενάριο. Τα σενάρια που χρησιμοποιούνται μπορεί να είναι είτε φανταστικά είτε βασισμένα σε ιστορικά γεγονότα. Η τρίτη προσέγγιση, η μέγιστη απώλεια, περιλαμβάνει τον υπολογισμό των επιπτώσεων στα τραπεζικά ιδρύματα και την εξέταση των χειρότερων δυνατών σεναρίων. Η τέταρτη μέθοδος, γνωστή ως «extreme value theory», χρησιμοποιεί στατιστική θεωρία για να αξιολογήσει πώς κατανέμονται οι πιθανότητες να υπάρξει υψηλή ζημία.

Η τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση έφερε στην επιφάνεια πολλές αδυναμίες στο πεδίο λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων οι οποίες μπορεί να επιφέρουν κινδύνους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η εκτέλεση προγραμμάτων άσκησης προσομοίωσης για ακραίες καταστάσεις είναι κρίσιμη, καθώς επιτρέπει στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να αναλαμβάνουν προληπτική δράση και να υποστηρίζουν εκείνα που παρουσιάζουν προβλήματα βιωσιμότητας ή χαμηλά επίπεδα οικονομικής

ευρωστίας. Για την προστασία των χρηματοπιστωτικών συστημάτων, οι ρυθμιστικές αρχές σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν λάβει μέτρα για τη δημιουργία και την υλοποίηση προγραμμάτων σχετικές με Stress Test.

2.5.4 Στάδια υλοποίησης

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα στάδια υλοποίησης των stress test στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

1ο στάδιο: Επιλογή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που θα συμμετάσχουν

Το stress test ξεκινά με τον προσδιορισμό του εύρους κάλυψης του προγράμματος. Σύμφωνα με τον Quagliariello (2009), η εφαρμογή προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε όλους τους κλάδους του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι μια εξαιρετικά δύσκολη και μεγάλης χρονικής διάρκειας διαδικασία διότι η πλειονότητα των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων διεξάγεται σε μια ομάδα οργανισμών που είναι πιθανό να επηρεαστούν από ένα σύνολο κοινών απειλών και που έχουν συστημική σημασία.

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να πληρούν τα ορισμένα κριτήρια για να συμπεριληφθούν στη διαδικασία προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, όπως για παράδειγμα να συμβάλλουν στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, να αντιπροσωπεύουν σημαντικό μέρος του συνόλου του ενεργητικού του χρηματοπιστωτικού συστήματος και να έχουν τη δυνατότητα να πυροδοτήσουν συστημική κρίση μέσα από ακατάλληλους χειρισμούς κατά τη λειτουργία τους. Υπογραμμίζεται η σημασία της λεπτομερούς κατανόησης και ανάλυσης των βασικών χαρακτηριστικών του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος κατά την αρχική φάση της διαδικασίας αξιολόγησης του stress testing.

2ο στάδιο: Μελέτη του οικονομικού περιβάλλοντος

Η ανάλυση των μακροοικονομικών και μικροοικονομικών επιπέδων του οικονομικού περιβάλλοντος αποτελεί μέρος του δεύτερου σταδίου της διαδικασίας. Οι οικονομικοί περιβαλλοντικοί παράγοντες κινδύνου (ή οι κρίσιμες μεταβλητές) εντοπίζονται μέσω της μελέτης και στη συνέχεια ενσωματώνονται στην ανάπτυξη των σεναρίων που θα χρησιμοποιηθούν. Η διαδικασία προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων επωφελείται από την πλήρη κατανόηση των οικονομικών συνθηκών, καθώς διευκολύνει τον εντοπισμό στοιχείων που πιθανόν να εκθέτουν σε κίνδυνο το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Με χρήση δεικτών που αποκαλύπτουν πληροφορίες σχετικά με δυνητικές αστάθειες,

πραγματοποιείται μια πολυεπίπεδη ανάλυση. Το πρώτο επίπεδο έρευνας, σύμφωνα με την έρευνα των Jones κ.ά. (2004), εστιάζει στην αξιολόγηση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος. Συνεπώς, αναπτύσσονται μακροοικονομικοί δείκτες που καθορίζουν την τρέχουσα οικονομική κατάσταση. Η έρευνα διακρίνεται σε τρία επίπεδα: τον πραγματικό κλάδο της οικονομίας, τον δημόσιο τομέα και τον εξωτερικό τομέα, με στόχο να παρέχει πλήρη κατανόηση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος.

Η ανάπτυξη του πραγματικού τομέα συνδέεται με τους ρυθμούς επενδύσεων, την κατανάλωση και το διαθέσιμο εισόδημα, εξετάζοντας παράλληλα ποικίλους παράγοντες. Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνονται υπόψη η ανεργία, ο πληθωρισμός, το χονδρικό εμπόριο και οι τιμές των ακινήτων. Η ανάλυση εκτείνεται σε ζητήματα όπως το μέγεθος του χρέους, η μόχλευση, η άνοδος στα εισοδήματα και το κατά πόσο εξυπηρετούνται τα χρέη για οικογένειες και επιχειρήσεις. Σχετικά με τον δημόσιο τομέα, εξετάζονται θέματα όπως το δημόσιο χρέος, το έλλειμμα και ο τρόπος χρηματοδότησης του κρατικού προϋπολογισμού. Στο πλαίσιο της ανάλυσης του εξωτερικού τομέα, εξετάζονται δείκτες που συνδέονται με το ύψος του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, το πώς χρηματοδοτείται και το νομισματικό μίγμα του εξωτερικού χρέους.

Η μελέτη δεύτερου επιπέδου, η οποία εξετάζει τη δομή του χρηματοπιστωτικού συστήματος, προσφέρει χρήσιμες λεπτομέρειες για το που εντοπίζονται οι κίνδυνοι στο σύστημα χρηματοπιστωτικής πίστης. Σε αυτό το πλαίσιο ανάλυσης, αξιοποιούνται διαρθρωτικές μεταβλητές που συνδέονται με τα μερίδια και το μέγεθος της αγοράς των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για τον εντοπισμό συστημικά σημαντικών εταιρειών και των συνδεδεμένων τομέων τους. Επιπλέον, τα χαρακτηριστικά ενός οργανισμού μπορούν να αποκαλύψουν υψηλό επίπεδο έκθεσης σε μια συγκεκριμένη κατηγορία περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων.

Οι δείκτες χρηματοοικονομικής ευρωστίας (FSIs) είναι δείκτες που είναι χρήσιμοι στην αξιολόγηση της ανθεκτικότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα που συνδέονται με το μικροοικονομικό επίπεδο. Η ικανότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος να αντέχει τις επακόλουθες ζημιές αποκαλύπτεται μέσω της ανάλυσης δεικτών χρηματοοικονομικής ευρωστίας. Οι δείκτες χρηματοοικονομικής ευρωστίας σχετίζονται με την ποιότητα των χαρτοφυλακίων, την κερδοφορία, την κεφαλαιακή επάρκεια, τη ρευστότητα και τον βαθμό έκθεσης στον κίνδυνο αγοράς των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Προκειμένου να εντοπιστούν οι «αδύναμοι» τομείς του τραπεζικού κλάδου το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.) έχει δημιουργήσει διάφορους δείκτες που

αντικατοπτρίζουν την εικόνα του τραπεζικού τομέα και των συνδεδεμένων τομέων τους. Επιπλέον, τα χαρακτηριστικά ενός οργανισμού μπορούν να αποκαλύψουν υψηλό επίπεδο έκθεσης σε μια συγκεκριμένη κατηγορία περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων.

Οι δείκτες χρηματοοικονομικής ευρωστίας (FSIs) είναι δείκτες που είναι χρήσιμοι στην αξιολόγηση της ανθεκτικότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα που συνδέονται με το μικροοικονομικό επίπεδο. Η ικανότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος να αντέχει τις επακόλουθες ζημίες αποκαλύπτεται μέσω της ανάλυσης δεικτών χρηματοοικονομικής ευρωστίας. Οι δείκτες χρηματοοικονομικής ευρωστίας σχετίζονται με την ποιότητα των χαρτοφυλακίων, την κερδοφορία, την κεφαλαιακή επάρκεια, τη ρευστότητα και τον βαθμό έκθεσης στον κίνδυνο αγοράς των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Προκειμένου να εντοπιστούν οι «αδύναμοι» τομείς του τραπεζικού κλάδου το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.) έχει δημιουργήσει διάφορους δείκτες που αντικατοπτρίζουν την εικόνα του τραπεζικού τομέα.

3ο στάδιο: Προσδιορισμός σημαντικότερων κινδύνων

Οι μακροοικονομικές μεταβλητές, οι δομικές μεταβλητές και οι μικροοικονομικές μεταβλητές είναι οι τρεις τύποι κατηγοριών που αποτελούν σημαντικούς παράγοντες κινδύνου. Το τρίτο στάδιο της διαδικασίας προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων απαιτεί τον ακριβή προσδιορισμό βασικών μεταβλητών ή παραγόντων κινδύνου. Αυτό καταλήγει σε ένα πλήρες υπόδειγμα που μπορεί να αξιολογήσει τις επιπτώσεις των δυσμενών οικονομικών συνθηκών στα τραπεζικά ιδρύματα.

Είναι σημαντικό να καταστεί σαφές ότι με τον όρο "κρίσιμες μεταβλητές" αναφερόμαστε σε όλες τις μεταβλητές όπου οι πιθανές διακυμάνσεις τους επηρεάζουν τα βασικά θεμέλια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και μπορούν να οδηγήσουν σε ευρεία αστάθεια σε ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

4ο στάδιο: Περιγραφή των αλληλοσυνδέσεων μέσα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα

Είναι χρήσιμο να περιγράψουμε τις αλληλοσυνδέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στα μέρη που αποτελούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα κατά τη δημιουργία της μεθόδου προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων. Αυτή η εξήγηση επιτρέπει την αποτύπωση ολόκληρου του συστήματος και την απεικόνιση των πιθανών συνδέσεων που έχουν γίνει. Η τοπική προσαρμογή συνιστά βασικό παράγοντα και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού, καθώς οι υφιστάμενες αλληλεπιδράσεις λειτουργούν ουσιαστικά ως διέξοδοι μεταφοράς κινδύνου.

Ο βαθμός στον οποίο ένα μέρος του χρηματοπιστωτικού συστήματος επηρεάζει ένα άλλο αποκαλύπτεται με την περιγραφή των σχέσεων που υπάρχουν στο λειτουργικό του πλαίσιο. Παραδείγματος χάριν, η υπερβολικά εκτεθειμένη θέση μιας τράπεζας σε κίνδυνο μπορεί να οδηγήσει σε αναταραχή στην τραπεζική αγορά και να διαδοθεί σε άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, επηρεάζοντας το μακροοικονομικό περιβάλλον και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

5ο στάδιο: Ανάπτυξη σεναρίου

Το πέμπτο σενάριο επικεντρώνεται στην ανάπτυξη σεναρίων που θα χρησιμοποιηθούν μετά τον προσδιορισμό των κινδύνων και την αναλυτική περιγραφή των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των στοιχείων του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Στον σχεδιασμό του stress test, ένα από τα βασικά βήματα είναι η δημιουργία των σεναρίων, τα οποία αποτελούν τη βάση για την υλοποίηση του πραγματικού stress test. Είναι ζωτικής σημασίας να λαμβάνονται υπόψη όλα τα ευρήματα, τις πληροφορίες και τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί από τα προηγούμενα στάδια. Σύμφωνα με τον ορισμό των Breuer και συνεργατών (1999), τα σενάρια προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων περιγράφονται ως η συνάρτηση της συναλλαγής πολλαπλών παραγόντων κινδύνου από την τρέχουσα κατάσταση σε μια πιο δυσμενή.

Οι Jones et al. (2004), αναφέρουν ότι το πέμπτο στάδιο συνεπάγεται την αξιολόγηση των δεδομένων και των μοντέλων που είναι ήδη διαθέσιμα προκειμένου να προσδιοριστεί τι μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση του συστήματος χρηματοοικονομικής συμπεριφοράς σε σχέση με τα θεμελιώδη ελαττώματα και τους παράγοντες του. Για να θεωρηθεί έγκυρο και αξιόπιστο, το σενάριο που θα αναπτυχθεί πρέπει να είναι συμβατό με τους προκαθορισμένους στόχους της προσομοίωσης στρες, όπως αυτοί ορίστηκαν αρχικά. Θα πρέπει επίσης να καθοδηγείται από ορισμένες θεμελιώδεις αρχές.

Η αξιοπιστία της μεθόδου προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων θεωρείται ότι απαιτεί τους ακόλουθους δύο παράγοντες: αντικειμενικότητα και αληθοφάνεια. Υπάρχουν τέσσερα διαφορετικά είδη σεναρίων, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα:

- A. Τα ιστορικά, τα οποία αναφέρονται στην επανάληψη ιστορικών χρηματοοικονομικών εξελίξεων. Η δημιουργία ιστορικών σεναρίων περιλαμβάνει πρόσφατη μελέτες καθώς και ανάλυση των οικονομικών εξελίξεων.
- B. Τα υποθετικά, τα οποία είναι πιο ευέλικτα κατά το σχεδιασμό τους, εξετάζουν την αντοχή των τραπεζών προσφέροντας πληροφορίες σε σχέση με την αντίδρασή τους σε μια ποικιλία κρίσιμων παραγόντων.
- C. Τα πιθανολογικά, τα οποία δημιουργούνται που βασίζονται στην παρατήρηση της πραγματικής κατανομής των αντίστοιχων κινδύνων παραγόντων.

D. Τα αντιστρόφως σχεδιασμένα, τα οποία προϋποθέτουν την ύπαρξη ενός προκαθορισμένου ποσού ζημιάς σε επίπεδο χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Τα ιστορικά και υποθετικά σενάρια επιλέγονται συνήθως από τραπεζικά ιδρύματα και εποπτικούς φορείς. Είναι αξιοσημείωτο ότι τα ιστορικά σενάρια είναι πιο απλά στη δημιουργία και υλοποίησή τους, καθώς βασίζονται στην υπόθεση ότι συγκεκριμένα καταστροφικά και αδιάμετρα οικονομικά γεγονότα είναι πιθανό να επαναληφθούν. Επιπλέον, βασίζονται στην ιδέα ότι πιθανές μελλοντικές κρίσεις μπορεί να είναι συγκρίσιμες με κρίσεις που έχουν ήδη συμβεί. Το βασικό ελάττωμα τους είναι ότι είναι αναδρομικά και συχνά παραμελούν τις πρόσφατες αλλαγές στο μακροοικονομικό κλίμα μιας χώρας και στη σύνθεση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της. Πλέον, όμως, τα τραπεζικά ιδρύματα και οι εποπτικές αρχές κατά τον σχεδιασμό των stress test συνήθως υιοθετούν νέα μοντέλα ανάλυσης σεναρίων, συνδυάζοντας ιστορικά και υποθετικά σενάρια ταυτόχρονα.

6ο στάδιο: Εφαρμογή του σεναρίου

Αυτή η φάση προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται το σενάριο στο πλαίσιο του stress test. Το σενάριο εφαρμογής της διαδικασίας, το οποίο σχεδιάστηκε στο προηγούμενο στάδιο, επιτρέπει την εκτίμηση των πιθανών επιπτώσεων από συνθήκες έντονης οικονομικής πίεσης. Επιπλέον, με την υλοποίηση του σεναρίου, εξαγάγουμε συμπεράσματα για τον χρηματοπιστωτικό τομέα συνολικά σε περίπτωση που αναπτυχθούν δυσμενείς οικονομικές συνθήκες στο μακροοικονομικό περιβάλλον.

Η εφαρμογή του σεναρίου γίνεται με δύο μεθόδους όπως αναφέραμε και σε προηγούμενος μέρος της μελέτης μας. Αυτές είναι : Α) η μέθοδος από πάνω προς τα κάτω, και Β) η μέθοδος από κάτω προς τα πάνω.

7ο στάδιο: Αξιολόγηση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων

Η εξαγωγή των αποτελεσμάτων και η επεξήγηση τους αποτελούν το τελικό βήμα της μεθόδου του stress test. Στην ουσία, τα ευρήματα σκιαγραφούν το εύρος των συνεπειών σε κρίσιμα στοιχεία που σχετίζονται με τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, την κερδοφορία και τη βιωσιμότητα των ιδρυμάτων.

Σημειώνεται πως τα αποτελέσματα των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων πρέπει

να συνδυαστούν με αυτά άλλων στρατηγικών διαχείρισης κινδύνου για δύο βασικούς λόγους:

A) για να διασφαλιστεί η εγκυρότητά τους, και

B) για να μεγιστοποιηθεί η χρήση τους.

Τα ευρήματα των stress test δεν πρέπει να αντιληφθούν ως ακριβή αριθμητικά αποτελέσματα, αλλά ως ένα εργαλείο για την καλύτερη κατανόηση των πιθανών κινδύνων και της σταθερότητας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οι υποθέσεις και οι περιορισμοί που περιλαμβάνονται στα σενάρια σχηματισμού πρέπει να ερμηνευτούν με προσοχή, καθώς αντανακλούν την αντίληψη ότι οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί προσαρμόζουν τη στρατηγική τους κατά τη διάρκεια μιας κρίσης. Αυτό μπορεί να συμβάλλει ώστε τα ιδρύματα και οι εποπτικές αρχές να κατανοήσουν καλύτερα την πιθανή αστάθεια στο τραπεζικό σύστημα. Επίσης, ερμηνεύοντας τα αποτελέσματα, μπορεί να γίνει σύγκριση με δείκτες οικονομικής ευρωστίας, ώστε να αξιολογηθεί η σταθερότητα του συστήματος.

Σύμφωνα με τον Cihak (2004), οι πτυχές που συνδέονται με την εταιρική διακυβέρνηση, τη νομική, λογιστική και ρυθμιστική πολιτική των τραπεζικών ιδρυμάτων είναι αναγκαίο να εμπεριέχονται στην ανάλυση των αποτελεσμάτων των stress test.

2.6 Βασικές αρχές των stress test

Θα πρέπει να ακολουθούνται ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές κατά τον σχεδιασμό μιας δοκιμασίας ακραίων καταστάσεων, ιδιαίτερα κατά την τρίτη φάση της επιλογής και του εντοπισμού του δυσμενούς σεναρίου, για να διασφαλιστεί ότι είναι αποτελεσματικό και βοηθά το τεστ να επιτύχει τον στόχο του.

Οι κατευθυντήριες γραμμές λοιπόν περιλαμβάνουν:

- A. Ευθυγράμμιση με τους σκοπούς της άσκησης.
- B. Ενδεδειγμένη ασφάλιση των κινδύνων και των στοιχείων που τους συνεισφέρουν.
- C. Προσαρμογή στα ειδικά χαρακτηριστικά του εξεταζόμενου οικονομικού συστήματος.
- D. Έμφαση στις πιθανές συνθήκες.
- E. Ακριβής απεικόνιση της τρέχουσας κατάστασης.

Η κουλτούρα διαχείρισης του τραπεζικού ιδρύματος θα πρέπει να περιλαμβάνει το stress test και τα αποτελέσματα θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν το διοικητικό συμβούλιο λαμβάνει αποφάσεις. Η ανώτερη διοίκηση είναι αναγκαίο να μπορεί απεικονίσει το επίπεδο κινδύνου τον οποίο είναι διατεθειμένο να αναλάβει καθώς και τις επιπτώσεις που θα έχει στους πόρους του οργανισμού.

Τα "stress tests" πρέπει να αξιοποιούνται για να οριοθετούν τους κινδύνους που αναλαμβάνονται και για να αξιολογούνται οι στρατηγικές επιλογές και ο μακροπρόθεσμος επιχειρηματικός σχεδιασμός. Το τραπεζικό ίδρυμα πρέπει να διενεργεί ένα δοκιμαστικό "stress test" με σκοπό τη βελτίωση της διαφάνειας και της διαχείρισης του κινδύνου. Επιπλέον, κατά τον προγραμματισμό και την εφαρμογή ενός "stress test", πρέπει να εξασφαλίζεται η συμφωνία των ενδιαφερόμενων μερών στις αποφάσεις των στελεχών, προκειμένου να εξαχθεί ένα λεπτομερές συμπέρασμα (Bank for International Settlements, 2019).

2.7 Τα πλεονεκτήματα του stress testing

Σε αντίθεση με τη μεθοδολογία Value at Risk (VaR) που συνδέεται με την πιθανότητα μιας κατάστασης, τα stress tests είναι μια μη στατιστική μέθοδος μέτρησης του κινδύνου. Επιπλέον, η μέθοδος Value at Risk (VaR) αποτυγχάνει να αναγνωρίσει εξαιρετικά απροσδόκητες συνθήκες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ποικίλες ζημιές, επειδή οι εκτιμήσεις βασίζονται σε πρόσφατα ιστορικά δεδομένα. Άλλωστε, σύμφωνα με τον Jorion (2007), μια περαιτέρω απαίτηση που θέτει η Επιτροπή της Βασιλείας για τη χρήση εσωτερικών μοντέλων είναι η διεξοδική προσομοίωση ακραίων καταστάσεων.

Τα πλεονεκτήματα των "stress test" είναι τα εξής:

I. Συμβάλλει στη διαμόρφωση πολιτικής και στην υποστήριξη της διοίκησης στη λήψη αποφάσεων, καθώς παρέχει ολοκληρωμένη εικόνα των επιπτώσεων ενός σεναρίου.

II. Αποκαλύπτει πληροφορίες που δεν θα μπορούσαν να αποκομιστούν με διαφορετικό τρόπο, καθώς υπερβαίνει τους περιορισμούς των μοντέλων αξιολόγησης κινδύνων τα οποία στηρίζονται σε παρελθοντικές τιμές.

III. Συνδυάζει παραμέτρους και βγάζει συμπεράσματα για μια σειρά καταστάσεων, σε αντίθεση με άλλες μεθόδους που εξετάζουν μονομερώς μια κατηγορία κινδύνου. Μπορεί να κυμανθεί από μια απλή ανάλυση ευαισθησίας έως έναν πολύ πιο πολύπλοκο σχεδιασμό που συνεκτιμά τις αμοιβαίες πιδράσεις των παραγόντων κινδύνου κατά την υλοποίηση της δυσμενούς συνθήκης.

IV. Συμβάλλει στην αξιολόγηση της ασφάλειας του οικονομικού συστήματος, μετατρέποντας σε αριθμητικές τιμές τα στοιχεία που το απαρτίζουν (Bank for International Settlements, 2019).

2.8 Περιορισμοί stress testing

Εκτός από τα πλεονεκτήματα που προαναφέρθηκαν, τα "stress tests" παρουσιάζουν και ορισμένους περιορισμούς, οι οποίοι είναι οι εξής:

A. Υποκειμενικότητα: Καθώς η διαδικασία κατασκευής των stress tests επιτρέπει τον

καθορισμό των συντελεστών κινδύνου και των ακραίων σεναρίων χωρίς ένα συγκεκριμένο υπόδειγμα, υπάρχει μεγάλος βαθμός υποκειμενικότητας.

B. Αυθαιρεσία: Εξαιτίας του υποθετικού χαρακτήρα των ακραίων σεναρίων, οι εκτιμήσεις που προκύπτουν από τα stress tests μπορεί να θεωρηθούν αυθαίρετες.

C. Η διεξαγωγή των stress tests είναι δαπανηρή, καθώς η αναζήτηση μεγαλύτερου όγκου πληροφοριών αυξάνει το κόστος σε πόρους που απαιτείται για την πραγματοποίησή του.

D. Έλλειψη πιθανότητας: Ένα ελάττωμα των stress tests είναι η έλλειψη πιθανότητας, καθώς ανήκουν στην κατηγορία των μη-στατιστικών μεθόδων, γεγονός που σημαίνει ότι δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια η πιθανότητα εκδήλωσης των κινδύνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Μεθοδολογική Προσέγγιση

Η προσέγγιση που εφαρμόστηκε για την υλοποίηση της τρέχουσας έρευνας είναι η μελέτη περίπτωσης (case study). Αποτελεί μια μέθοδο έρευνας που ως επί το πλείστον χρησιμοποιείται στον τομέα της ποιοτικής έρευνας που βασίζεται στην υποκειμενική εκτίμηση του εκάστοτε ερευνητή.

Κάθε case study προσδιορίζεται και υπάγεται σε ένα πλαίσιο που ανάλογα τη συγκυρία, μπορεί να είναι χρονικό, κοινωνικό ή ακόμα και χωρικό. Ο ερευνητής επικεντρώνεται σε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα ή κατάσταση και αναλύει τις διάφορες αλληλεπιδράσεις που λαμβάνουν χώρα μέσα σε αυτό, αποτελώντας σημαντικό πλεονέκτημα αυτής της προσέγγισης. Το Case Study ως μέθοδος έρευνας χρησιμοποιεί ως επί το πλείστον εργαλεία όπως συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, παρατηρήσεις κατά τόπους και πεδίου, για την πραγματοποίηση της έρευνας.

Ο ερευνητής έχει την ελευθερία να αποφασίσει εάν θα χρησιμοποιήσει ένα, περισσότερα ή ακόμα και όλα αυτά τα εργαλεία στη διαδικασία της έρευνάς του.

Τα Case Study έχουν το ξεχωριστό χαρακτηριστικό ότι το κάθε ένα από αυτά είναι μοναδικό και τα συμπεράσματα τους δεν είναι εύκολο να γενικευτούν (Gomm κ.ά., 2000; Stake, 1995). Πρόκειται για εμπειρική έρευνα που αναλαμβάνει την εξέταση ενός συγκεκριμένου φαινομένου στο πλαίσιο της πραγματικής ζωής, όπου τα όρια μεταξύ του φαινομένου και του πλαισίου δεν είναι πάντα ευδιάκριτα (Yin, 1994). Επιπλέον, στις μελέτες περίπτωσης μπορεί να χρησιμοποιηθούν τόσο στρατηγικές ποιοτικής έρευνας όσο και ποσοτικής έρευνας, προσφέροντας έτσι ευλυγισία στη διεξαγωγή της έρευνας (Eisenhardt, 2002).

Στη συγκεκριμένη περίπτωση μας επιλέξαμε ως μέθοδο έρευνας τη μελέτη περίπτωσης για να αξιοποιήσουμε με κατάλληλο τρόπο τα στοιχεία από τη σύγχρονη βιβλιογραφία που υπάρχει πάνω στο θέμα και να πραγματοποιήσουμε συγκρίσεις μεταξύ τους. Έχουν πραγματοποιηθεί πολλές μελέτες πάνω στον τομέα των τραπεζικών stress test, καθώς ο αντίκτυπος τους επηρεάζει σημαντικά το περιβάλλον στην οικονομία και απασχολεί πλέον σε μεγάλο βαθμό τους φορείς σε όλα τα διεθνή κράτη.

3.1 Εισαγωγή κεφαλαίου

Για την καλύτερη αποτύπωση της κατάστασης για τον χρηματοπιστωτικό κλάδο στην Ελλάδα, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα κάνουμε ανάλυση σαν μελέτη περίπτωσης την πορεία των τεσσάρων μεγάλων συστημικών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας αυτή τη στιγμή.

Εικόνα 1: Οι τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες

Πηγή: Οικονομικός ταχυδρόμος

Το θέμα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς η πορεία των τεσσάρων ισχυρών τραπεζών αντικατοπτρίζει σε ένα βαθμό και την πορεία της εθνικής οικονομίας σε διεθνές επίπεδο. Στόχος της παρούσας μελέτης περίπτωσης είναι να εκθέσει όλα τα δεδομένα που οδήγησαν στην πορεία που έχουν οι τράπεζες και το ρόλο τους στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας. Η παρουσίαση των γεγονότων και στη συνέχεια η ανάλυση θα γίνει με κατάλληλο τρόπο έχοντας ως κύριο στόχο να εξάγει συμπεράσματα για όλες τις κινήσεις που έγιναν.

3.2 Ιστορική αναδρομή ελληνικών τραπεζών

Ο κλάδος τραπεζών στην Ελλάδα αντιπροσωπεύει έναν τομέα οικονομικής δραστηριότητας, με σύντομες οικονομικές υποχρεώσεις που ανέρχονται στο 35% του

εθνικού προϊόντος ή το 38% του συνολικού χρέους της χώρας, όπως φαίνεται από δεδομένα που χρονολογούνται έως τις 11 Οκτωβρίου 2008 (The New York Times, 2008).

Η Εθνική Χρηματοοικονομική Τράπεζα ήταν η πρώτη τράπεζα που άνοιξε στην Ελλάδα. Ιδρύθηκε το 1828 και διέκοψε τη λειτουργία του το 1834. Στη συνέχεια, πέρασαν επτά χρόνια έως ότου ιδρυθεί η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος το 1841, η οποία αποκτά και εκδοτικό δικαίωμα. Στις 12 Μαΐου του 1880, η μετοχή της Εθνικής Τράπεζας εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, την επίσημη ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του Χρηματιστηρίου. (Εθνική Τράπεζα, 2023)

Η πορεία της Alpha Bank διακρίνεται από μια επί μακρόν επιτυχημένη επιχειρηματική δραστηριότητα, ξεκινώντας πριν από περισσότερο από 140 χρόνια. Ο Εμπορικός Οίκος Ι.Φ. Κωστοπούλου, ιδρυμένος το 1879 στην Καλαμάτα, ξεκίνησε τις τραπεζικές του δραστηριότητες λίγο καιρό μετά την ίδρυσή του. Ένα καθοριστικό στάδιο σε αυτή την πορεία ήταν το 1916, όταν ο Ιωάννης Φ. Κωστόπουλος, συνεργαζόμενος με τη Λαϊκή Τράπεζα, δημιούργησε την Τράπεζα Ι.Φ. Κωστοπούλου στην Καλαμάτα.

Το 1947, η τράπεζα μετονομάστηκε σε "Τράπεζα Εμπορικής Πίστεως", καταφέροντας να ξεπεράσει δύσκολες συνθήκες και να επικεντρωθεί στη δημιουργία ενός εθνικού δικτύου υποκαταστημάτων. Το 1999, η Alpha Τράπεζα Πίστεως εξαγόρασε το 51% των μετοχών της Ιονικής Τράπεζας, εκτελώντας τη μεγαλύτερη διαδικασία ιδιωτικοποίησης που έχει πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα. Η συγχώνευση ολοκληρώθηκε το 2000, δίνοντας τη θέση στη νέα ονομασία "Alpha Bank" που διατηρείται μέχρι σήμερα. Το 2013, μετά την απορρόφηση της Εμπορικής Τράπεζας, η τράπεζα έλαβε την τελική της μορφή (Alpha Bank, 2023).

Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε στις 6 Ιουλίου 1916 και έχει υποστεί αλλαγές τόσο στο ιδιοκτησιακό της καθεστώς όσο και στη λειτουργία και τη δομή της. Μια σημαντική μεταμόρφωση σημειώθηκε από το 2012 και έπειτα, με τη συγχώνευση και ενσωμάτωση επτά τραπεζικών ιδρυμάτων, όπως η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, η Ελληνική Τράπεζα, η Τράπεζα Κύπρου, η CPB, η Millenium Bank, η Γενική Τράπεζα και η Πανελλήνια Τράπεζα. Αυτή η εξέλιξη έχει καθιστά την Τράπεζα Πειραιώς την πρώτη συστημική τράπεζα στην Ελλάδα (Τράπεζα Πειραιώς, 2023).

Η Eurobank, μία από τις τέσσερις κύριες συστημικές τράπεζες, δραστηριοποιείται στον χρηματοπιστωτικό τομέα από το 1989, ξεκινώντας ως Ευρωεπενδυτική. Ο Γιώργος Γόντικας και ο Γιάννης Λάτσης ήταν οι αρχικοί χρηματοδότες της, αλλά με την πάροδο

του χρόνου, ενσωματώθηκαν στη δομή της πολλά άλλα σημαντικά τραπεζικά ιδρύματα. Το 1997, η τράπεζα αλλάζει το όνομά της σε "EFG Eurobank A.E." και το 2000 σε "EFG Eurobank Ergasias A.E." μετά την ενοποίηση με τη γνωστή τράπεζα Ergasias. Παρά την προσφορά που έκανε η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος τον Ιανουάριο του 2013, η συμφωνία δεν υλοποιήθηκε. Τελικά, η Eurobank Ergasias ΑΕ ανακεφαλαιοποιήθηκε από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και, μέσω συγχώνευσης, απορρόφησε το Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Ελλάδος ΑΤΕ, διατηρώντας τη μορφή που έχει σήμερα ως η τέταρτη και τελευταία συστημική τράπεζα (Eurobank, 2023).

3.3 Τα stress test των ελληνικών τραπεζών για το 2014

Τα αποτελέσματα των stress test για το 2014 που υλοποιήθηκαν από την ΕΚΤ με τη συνδρομή της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών και των Εθνικών αρχών ανακοινώθηκαν στις 26/10/2014. Η άσκηση που πραγματοποιήθηκε ήταν συνολική σε πανευρωπαϊκό επίπεδο για όλα τα τραπεζικά ιδρύματα και ήρθε σε συνέχεια των προσπαθειών για την διαχείριση της οικονομικής ύφεσης την περίοδο εκείνη. Το σύνολο των ιδρυμάτων που δοκιμάστηκαν ήταν 130 Ευρωπαϊκές τράπεζες, εκ των οποίων οι 4 ήταν ελληνικές (Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank).

Η αξιολόγηση περιλάμβανε αναλυτικό έλεγχο για την ποιότητα του ενεργητικού, δηλαδή το AQR (Asset Quality Review) καθώς και μία άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων με τη μέθοδο «από πάνω προς τα κάτω» (top-down). Την περίοδο εκείνη οι ελληνικές τράπεζες υλοποιούσαν σχέδια αναδιάρθρωσης τους με αποτέλεσμα η άσκηση να εφαρμοστεί με τη μέθοδο του «Δυναμικού ισολογισμού».

Παρακολουθώντας τα αποτελέσματα των ελληνικών τραπεζών διαπιστώνουμε ότι οι 3 από τις 4 πέρασαν τα stress test της ΕΚΤ, με κορυφαία εξ αυτών να αναδεικνύεται η Alpha Bank, η οποία είχε Δείκτη κεφαλαίου Κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 ή αλλιώς CET1 (Common Equity Tier 1) 8,45%. Η ελληνική τράπεζα που δε πέρασε τα stress test του 2014 ήταν η Eurobank διότι είχε CET1 5,45%, ποσοστό κάτω από το 5,5% που ήταν το όριο. Η Εθνική Τράπεζα είχε CET1 8,87%, όμως εμφάνιζε έλλειμμα

κεφαλαίων ύψους 273 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ η Τράπεζα Πειραιώς είχε CET1 6,68%. (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2014).

3.4 Αποτελέσματα stress test των ελληνικών τραπεζών για το 2015

Σε αυτή την άσκηση έχουν βρεθεί σημαντικά ευρήματα για το AQR, παρά τα ήδη ουσιαστικά ευρήματα που αποτυπώθηκαν από το 2014 στους τραπεζικούς λογαριασμούς. Η κατάσταση αυτή οδηγήθηκε κυρίως από την χειροτέρευση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα που οδήγησε σε υψηλότερα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα καθώς και χαμηλότερες αξίες και αποτιμήσεις ταμειακών ροών που οδήγησαν σε ουσιαστικές μειώσεις στις λογιστικές αξίες. Επιπλέον, η περαιτέρω τυποποίηση του ορισμού των κύριων μετρήσεων σε όλη την ΕΕ οδήγησε σε εκτεταμένη αναγνώριση των μη εξυπηρετούμενων και στην απομείωση του AQR. Το AQR οδήγησε σε άμεσες συγκεντρωτικές προσαρμογές αξίας 9,2 δισ. ευρώ στις συμμετέχουσες τράπεζες στις 30 Ιουνίου 2015. Από τις Ευρωπαϊκές Αρχές είχε δοθεί περιθώριο έως τις 6 Νοεμβρίου στις ελληνικές τράπεζες για να καταθέσουν σχέδια κάλυψης των κεφαλαιακών αναγκών τα οποία θα εξηγούσαν τον τρόπο με τον οποίο θα κάλυπταν το έλλειμμα στα κεφάλαια τους με στόχο να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα των ισολογισμών τους.

Οι άμεσες προσαρμογές προέκυψαν κυρίως από στοιχεία ενεργητικού που λογίζονται σε δεδουλευμένη βάση, ιδίως προσαρμογές σε συγκεκριμένες προβλέψεις για ανοίγματα μη λιανικής και στεγαστικά δάνεια λιανικής. Επιπλέον, οι μετοχές μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPE) αυξήθηκαν κατά 7 δισεκατομμύρια ευρώ σε όλα τα ιδρύματα εντός του πεδίου εφαρμογής, καθώς μεταφέρθηκαν οι ορισμοί των NPE σε μια εναρμονισμένη και συγκρίσιμη βάση, συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης της ανοχής ως έναυσμα καθεστώσ NPE (Non Performing Exposures).

Όπως θα δούμε παρακάτω, στο βασικό σενάριο της δοκιμασίας ακραίων καταστάσεων, αυτή η κεφαλαιακή επίδραση οδηγεί σε μείωση του δείκτη CET1 για το σύστημα κατά 0,3 ποσοστιαίων μονάδων από 7,9% (μετά το AQR) σε 7,6% το 2017. Στο δυσμενές σενάριο, ο αντίκτυπος είναι η μείωση του δείκτη CET1 για το σύστημα στις 7,8 ποσοστιαίες μονάδες από 7,9% (μετά το AQR), δηλαδή 0,1%.

Συνολικά, η αξιολόγηση εντόπισε στο βασικό σενάριο κεφαλαιακό έλλειμμα 4,4 δισ. ευρώ και στο δυσμενές σενάριο 14,4 δισ. ευρώ για τις τέσσερις ελληνικές

τράπεζες. Το αποτέλεσμα αυτό προέκυψε αφότου ήρθαν σε σύγκριση οι δείκτες φερεγγυότητας που προβλέπονται με τα κατώτατα όρια ορίζεται για την άσκηση. Τα αποτελέσματα της άσκησης απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα 1.

Πίνακας 1: Αποτελέσματα της συνολικής αξιολόγησης ανά τράπεζα (ως ποσοστά %, σε εκατ. ευρώ)

Τράπεζα	Επίδραση του AQR			Βασικό σενάριο	Υστέρηση κεφαλαίων έναντι 9,5% Μετά την άσκηση προσομοίωσης (εκατ. ευρώ)	Σενάριο δυσμενών εξελίξεων
	Δείκτης κεφαλαίου CET1 πριν από τον AQR Ιούνιος 2015 (ποσοστά %)	Δείκτης κεφαλαίου CET1 μετά τον AQR Ιούνιος 2015 (ποσοστά %)	Υστέρηση κεφαλαίων έναντι 9,5% μετά τον AQR (εκατ. ευρώ)	Δείκτης κεφαλαίου CET1 μετά το βασικό σενάριο (ποσοστά %)		Δείκτης κεφαλαίου CET1 μετ σενάριο δυσμενών εξελίξεων (ποσοστά %)
Alpha Bank	12,7%	9,6%	0	9,0%	263	2,1%
Eurobank	13,7%	8,6%	339	8,6%	339	1,3%
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	11,6%	8,1%	831	6,8%	1.576	-0,2%
Piraeus Bank	10,8%	5,5%	2.188	5,2%	2.213	-2,4%
Σύνολο	12,1%	7,9%	3.358	7,6%	4.391	0,1%

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Ο έλεγχος των περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού για το 2015 διενεργήθηκε βάσει της προσέγγισης η οποία χρησιμοποιήθηκε στη γενική αξιολόγηση το 2014 για να διασφαλιστεί η συνέπεια. Η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ έλεγξε διεξοδικά τα αποτελέσματα του προαναφερθέντος ελέγχου τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Τα στοιχεία που εξάγονται από τον προαναφερθέν έλεγχο υποβλήθηκαν σε εκτενή έλεγχο ποιότητας από την Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ.

Αν και οι τράπεζες προσπάθησαν να καταχωρήσουν στους λογαριασμούς τους ένα μεγάλο ποσοστό των συμπερασμάτων που ανέκυψαν από την επισκόπηση της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων το 2014, η εν λόγω άσκηση προκάλεσε σημαντικές τροποποιήσεις στον έλεγχο της ποιότητας αυτών των δεδομένων. Η βασική αιτία αυτής της κατάστασης ήταν η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης στην Ελλάδα την εποχή εκείνη, που οδήγησε σε αύξηση του αριθμού των μη εξυπηρετούμενων δανείων, καθώς επίσης και σε μείωση της αξίας των εγγυήσεων και των εκτιμήσεων των ταμειακών ροών. Περαιτέρω μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα και η αναγνώριση απομείωσης στον ποιοτικό έλεγχο περιουσιακών στοιχείων προκλήθηκαν από την εναρμόνιση των ορισμών των βασικών δεικτών στο σύνολο της ΕΕ.

Στο δελτίο τύπου που εξέδωσε η ΕΚΤ στις 31 Οκτωβρίου 2015 (ΕΚΤ, 2015), θέτει ως παράδειγμα τα ανοίγματα ανοχής ότι μπορούν να αναγνωριστούν και να ελεγχθούν για απομείωση πιο αποτελεσματικά χάρη στην πλήρη εφαρμογή των τεχνικών απαιτήσεων της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ) για την εφαρμογή των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων. Ακόμη, αναφέρει ως τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό ότι οι προσαρμογές του ελέγχου ποιότητας περιουσιακών στοιχείων αυξήθηκαν το 2015 σε σύγκριση με τις αντίστοιχες προσαρμογές το 2014 ως αποτέλεσμα της αδυναμίας να ληφθούν υπόψη οι αντισταθμιστικές επιπτώσεις της φορολογίας. Η ΕΚΤ διαχειρίστηκε κεντρικά την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, η οποία βασίστηκε σε δεδομένα που παρείχαν οι συμμετέχουσες τράπεζες και διασφάλισε την ποιότητα από μια κεντρική ομάδα.

3.5 Αποτελέσματα stress test των ελληνικών τραπεζών για το 2018

Το 2018, οι τέσσερις μεγάλες συστημικές τράπεζες της Ελλάδας υποβλήθηκαν σε ένα παρόμοιο σενάριο αξιολόγησης από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, με την εφαρμογή ενός συμπυκνωμένου χρονοδιαγράμματος με σκοπό να ολοκληρωθεί πριν το τέλος του

τρίτου προγράμματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας για την Ελλάδα, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 20 Αυγούστου 2018.

Την 5η Μαΐου 2018, ανακοινώθηκαν οι επιμέρους αξιολογήσεις κάθε τράπεζας για τη συγκεκριμένη άσκηση, οι οποίες παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 2: Αποτελέσματα stress test ελληνικών τραπεζών 2018

Αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων ανά τράπεζα				
Τράπεζα	Αρχικός δείκτης κεφαλαίου CET1 (στοιχεία τέλους 2017, τα οποία επαναδιατυπώθηκαν βάσει ΔΠΧΑ9)	Εκτιμώμενος δείκτης κεφαλαίου CET1 για το 2020 υπό το βασικό σενάριο	Εκτιμώμενος δείκτης κεφαλαίου CET1 για το 2020 υπό το δυσμενές σενάριο	Μείωση κεφαλαίου υπό το δυσμενές σενάριο
Alpha Bank	18,25%	20,37%	9,69%	-8,56 ποσοστιαίες μονάδες
Eurobank	17,93%	16,56%	6,75%	-8,68 ποσοστιαίες μονάδες*
ETE	16,48%	15,99%	6,92%	-9,56 ποσοστιαίες μονάδες
Τράπεζα Πειραιώς	14,85%	14,52%	5,90%	-8,95 ποσοστιαίες μονάδες

Σημείωση: Όλα τα στοιχεία αναφέρονται σε δείκτες σταδιακής εφαρμογής.

*Βλέπε σημειώσεις

Πηγή: ΕΚΤ

Τα stress test του 2018 έδειξαν πτώση κεφαλαίου κοινών μετοχών (CET1) κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες μέσο όρο στο δυσμενές σενάριο, ποσοστό το οποίο αντιστοιχούσε σε 15,5 δισεκατομμύρια ευρώ.

Τα αποτελέσματα προσομοίωσης ακραίων σεναρίων σχηματίστηκαν κυρίως από τους παράγοντες κινδύνου, όπως αναλύονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ, 2018):

- Πιστωτικός κίνδυνος: Παρουσίασε σημαντική αύξηση στο δυσμενές σενάριο, με την αρνητική επίδρασή του στους δείκτες κεφαλαίου CET1 να φτάνει τις 850

μονάδες βάσης, σε σύγκριση με τις περίπου 260 μονάδες βάσης στην κανονική προσέγγιση.

- Καθαρά έσοδα από τόκους: Μειώθηκαν κατά 22,5% κάτω από το δυσμενές σενάριο σε σύγκριση με το βασικό σενάριο. Μειώθηκαν υπό το δυσμενές σενάριο κατά 22,5% συγκριτικά με το βασικό σενάριο.

Ο ρυθμός μείωσης του κεφαλαίου κάτω από δυσμενείς συνθήκες ανήλθε σε 8,56% για την Alpha Bank, για την Eurobank 8,68%, για την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος 9,56% και 8,95% για την Τράπεζα Πειραιώς.

Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 και η χρήση της παραδοχής του στατικού ισολογισμού (σε αντίθεση με το δυναμικό στην άσκηση του 2015) είχαν σημαντική επίδραση στα αποτελέσματα. Η υπόθεση του στατικού ισολογισμού επέβαλε στις τράπεζες την υποχρέωση να αντιμετωπίσουν υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPE), μια προσέγγιση που θεωρείται υπερβολικά αυστηρή για την οικονομία της Ελλάδας. Άλλωστε απομακρύνεται από μια μακρά περίοδο οικονομικής ύφεσης, με αναμενόμενη ενίσχυση της ποιότητας του δανειακού της χαρτοφυλακίου στα επόμενα χρόνια. Επιπλέον, η διαδικασία θέτει ορισμένους περιορισμούς στα Καθαρά Επιτοκιακά Εισοδήματα (NII), που είναι περισσότερο σκληροί για χώρες με χαμηλή πιστοληπτική αξιολόγηση. Το αποτέλεσμα είναι ότι οι τράπεζες προχωρούν σε ανανεώσεις των πιστοδοτήσεών τους διαθέτοντας αρνητικό περιθώριο επιτοκίου, με αντίκτυπο στην απομόγλευση των ισολογισμών τους, σύμφωνα με δεδομένα από την Τράπεζα της Ελλάδος το 2018.

Μάλιστα, την χρονιά εκείνη το αποτέλεσμα των stress test για τις ελληνικές τράπεζες πέρασε αξιολόγηση από το Εποπτικό του Συμβούλιο και δεν επιβεβαιώθηκε έλλειμα κεφαλαίου. Μόνον η τράπεζα Πειραιώς υπέβαλε σχέδιο ενίσχυσης κεφαλαίου που περιλάμβανε πώληση χαρτοφυλακίων από μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα για τη περαιτέρω εξοικονόμηση λειτουργικού κόστους (Τράπεζα της Ελλάδος, 2018).

Όσον αφορά το πραγματικό ΑΕΠ της Ελλάδας, τα σενάρια της άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων για το 2018 περιείχαν τις ακόλουθες προβολές, όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

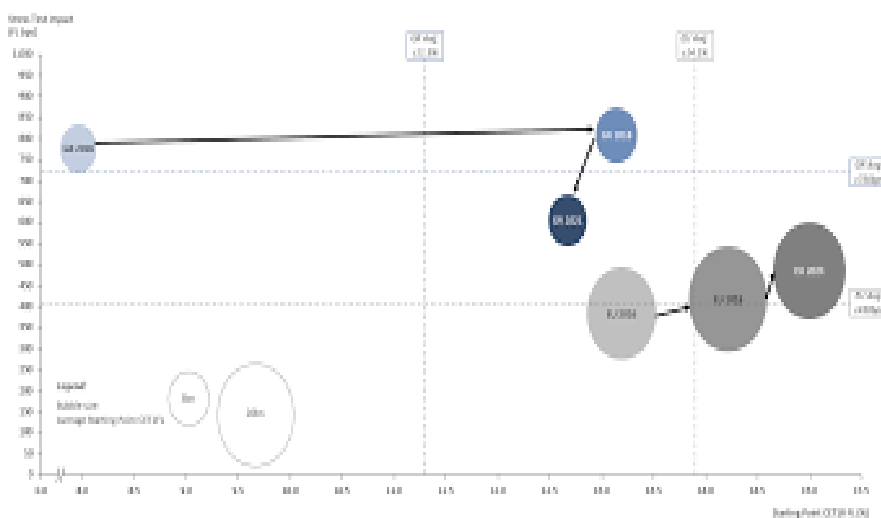
Πίνακας 3: Υποθέσεις για την αύξηση του ΑΕΠ υπό το βασικό και το δυσμενές σενάριο

Υποθέσεις για την αύξηση του ΑΕΠ υπό το βασικό και το δυσμενές σενάριο (σε ποσοστιαίες μονάδες %)						
Έτος	Βασικό σενάριο			Δυσμενές σενάριο		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Αύξηση ΑΕΠ	2,4%	2,5%	2,4%	-1,3%	-2,1%	0,2%

Πηγή: ΕΚΤ

3.6 Αποτελέσματα stress test του 2021

Η εικόνα από τα stress test που πραγματοποίησε η ΕΚΤ το 2021 ήταν ιδιαίτερος θετική για τις ελληνικές τράπεζες καθώς φάνηκε η επάρκεια κεφαλαίων τους. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έδειξε μεγαλύτερη ανθεκτικότητα στην Πανευρωπαϊκή άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων του 2021 αναλογικά με τις ασκήσεις του 2018 και 2015. Αυτό φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα.

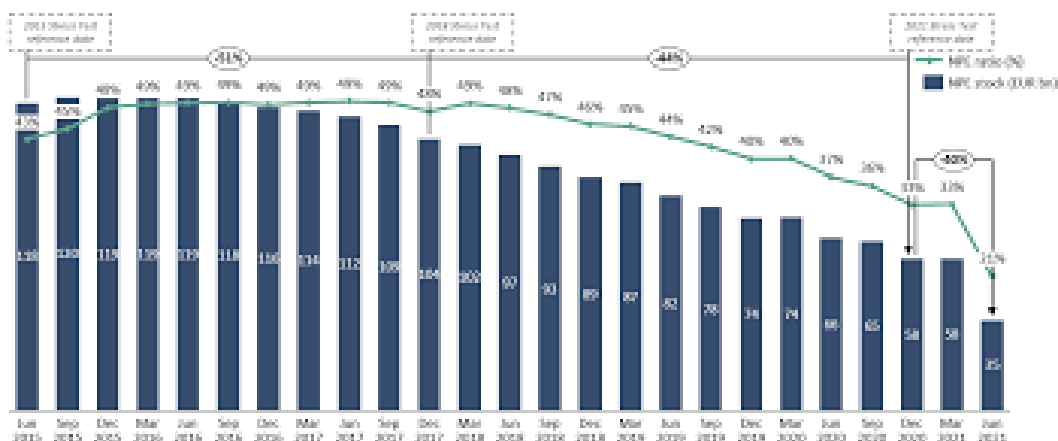

Διάγραμμα 1: Αποτελέσματα Εξέλιξης Ελλάδος και Ευρωπαϊκών Stress Test (2015, 2018, 2021)

Πηγή: Hellenic Financial Stability Fund

Όσον αφορά τη ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων διαπιστώνουμε ότι παρά τις διαφορές σεναρίων αναμένεται οι τράπεζες που βελτίωσαν τη ποιότητα του ενεργητικού τους συγκριτικά με τις ασκήσεις του 2018 και του 2015, συνέβαλαν στη

μείωση των ζημιών πιστωτικού κινδύνου υπό το δυσμενές σενάριο. Συγκεκριμένα, τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα έχουν μειωθεί κατά το ήμισυ από τα μέσα του 2015, με τη μεγαλύτερη πρόοδο σε αυτά να έχει σημειωθεί από τα τέλη του 2017 όπως θα δούμε και στο παρακάτω διάγραμμα 2.

Διάγραμμα 2: Εξέλιξη του δείκτη NPE (Μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων) στην Ελλάδα

Πηγή: Hellenic Financial Stability Fund

Σύμφωνα με την έρευνα των Βαγιά και Χαραλαμπίδη (2021), η μείωση των ανεξοφλητων δανείων οφείλεται κυρίως σε τρία κύρια αίτια. Πρώτον, οι χαμηλότερες προβλέψεις συνδέονται με τη σημαντική μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (ΜΕΑ) κατά 50% από το 2015, που αντιστοιχεί στην περίοδο της υψηλότερης τους αξίας. Δεύτερον, η μειωμένη επιρροή του δυσμενούς σεναρίου στα καθαρά έσοδα από τόκους οφείλεται στη θετική σύνθεση του ισολογισμού, το χαμηλότερο κόστος χρηματοδότησης και τη βελτιωμένη μακροπρόθεσμη πιστοληπτική ικανότητα των τραπεζών. Τρίτον, τα χαμηλότερα διοικητικά έξοδα που συνδέονται με τον περιορισμό και την εξορθολόγηση των δραστηριοτήτων των τραπεζών.

Για πρώτη φορά, στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα μειώθηκε η διάσταση της κεφαλαιακής επάρκειας σε σύγκριση με τις υπόλοιπες τράπεζες εντός της Ευρωζώνης, αντιμετωπίζοντας την προηγούμενη τάση. Ωστόσο, οι ελληνικές τράπεζες παραμένουν σε μικρότερο βαθμό κεφαλαιοποιημένες σε σύγκριση με τις Ευρωπαϊκές τράπεζες κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα της Άσκησης Stress Test (2023), όπως είχε ήδη παρατηρηθεί και στην αρχική φάση της άσκησης.

Σύμφωνα με την ανάλυσή τους, οι Βαγιά και Χαραλαμπίδης (2021) καταλήγουν στο

συμπέρασμα ότι, με την προσέγγιση της Πανευρωπαϊκής Άσκησης Stress Test του 2023, και δεδομένου ότι η κεφαλαιακή επίπτωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος σε δυσμενή σενάριο παραμένει υψηλότερη από αυτήν των ευρωπαϊκών τραπεζών, οι ελληνικές τράπεζες θα πρέπει:

I. Να ελαττώσουν περισσότερο το χαρτοφυλάκιο των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων τους, προσεγγίζοντας τον μέσο όρο της Ευρωζώνης. Παράλληλα, πρέπει να παρακολουθούν προσεκτικά τις συνέπειες του COVID-19 και να διασφαλίζουν προσαρμοσμένα κριτήρια πιστοδότησης απέναντι στο κίνδυνο πιστοληπτικής επέκτασης.

II. Να ενισχύσουν και να ποικίλλουν τη συνολική πηγή των εσόδων τους, επικεντρώνοντας στα έσοδα από προμήθειες. Αυτό θα αντιμετωπίσει την πίεση που ασκείται στα καθαρά έσοδα από τόκους εξαιτίας της μειωμένης μόχλευσης που προκύπτει από την πώληση των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων.

III. Να εξετάσουν πρωτοβουλίες ψηφιακού μετασχηματισμού με σκοπό τη βελτίωση της αντιμετώπισης κινδύνων και την ενίσχυση της λειτουργικής τους αποτελεσματικότητας.

Η άσκηση προσομοίωσης ακραίων σεναρίων που πραγματοποιήθηκε το 2021 λάμβανε ως αναφορικό σημείο τα μεγέθη των ισολογισμών που καταγράφηκαν στις 31 Δεκεμβρίου 2020. Το χρονοδιάγραμμα της άσκησης εκτεινόταν έως το τέλος του 2023 και αξιολογούσε τα δεδομένα σε βασικό και δυσμενές σενάριο. Αναλυτικά, για κάθε τράπεζα καταγράφηκαν τα ακόλουθα αποτελέσματα (Euro2day, 2021).

Τράπεζα Πειραιώς

Στην Τράπεζα Πειραιώς, στο πλαίσιο του βασικού σεναρίου, ο συνολικός δείκτης εποπτικών κεφαλαίων, σύμφωνα με το εποπτικό πλαίσιο της Βασιλείας III, φθάνει το 17,1%, ενώ ο δείκτης κεφαλαίων CET1 προσεγγίζει το 15,0% στο τέλος του 2023. Σύμφωνα με το βασικό σενάριο, οι κεφαλαιακοί δείκτες αυξάνονται κατά περίπου 365 μονάδες βάσης σε σύγκριση με το 2020.

Αντίθετα, το αρνητικό σενάριο προκαλεί πτώση των δεικτών κεφαλαίου 480 μονάδες βάσης για την τριετή περίοδο. Συγκεκριμένα, οι δείκτες κεφαλαίων, με βάση την πλήρη

εφαρμογή του εποπτικού πλαισίου της Βασιλείας III έως το τέλος του 2023, ορίζονται σε 8,6% για τον συνολικό δείκτη κεφαλαίων και 6,5% για τον δείκτη CET1. Η μείωση αυτή εκτιμάται στις περίπου 610 μονάδες βάσης κατά τη διάρκεια του έτους, με το 2021 να επηρεάζεται κυρίως.

Σημειώνεται πως η άσκηση βασίστηκε σε στατικό ισολογισμό και δεν λήφθηκαν υπόψη κινήσεις μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2020. Επιπλέον, στα πλαίσια του προγράμματος "Sunrise", η Πειραιώς πραγματοποίησε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά περίπου €1,38 δισεκατομμύρια και εξέδωσε ομόλογο AT1 ύψους περίπου €0,6 δισεκατομμυρίων κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2021. Με αυτές τις ενέργειες, οι κεφαλαιακοί δείκτες κατά το δυσμενές σενάριο για το 2023 εκτιμώνται να φτάσουν περίπου στο 13,5% ως προς τα συνολικά κεφάλαια και περίπου στο 10,0% ως προς τα κεφάλαια CET1, σύμφωνα με τις υπολογισμένες τιμές της Πειραιώς.

Εθνική Τράπεζα

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος με επιτυχία ολοκλήρωσε την Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Συνθηκών για το 2021, διοργανωμένη από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Με βάση τον δείκτη Κύριων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (CET1), που ήταν 12,8% στις 31 Δεκεμβρίου 2020, το βασικό σενάριο οδήγησε σε ενίσχυση της κεφαλαιακής θέσης κατά 270 μονάδες βάσης σε τριετή περίοδο, φτάνοντας τον δείκτη CET1 στο 15,5% έως το 2023.

Στις συνθήκες του δυσμενούς σεναρίου, παρατηρήθηκε αρνητική επίδραση 6,4% στον δείκτη CET1 το 2022, καταλήγοντας στο 6,4% έως το 2023. Λόγω της μεθοδολογίας του Στατικού Ισολογισμού, η Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Συνθηκών του 2021 δεν λαμβάνει υπόψη τη θετική επίδραση κεφαλαιακών ενεργειών που πραγματοποιήθηκαν μετά την 31η Δεκεμβρίου 2020. Συγκεκριμένα, ο δείκτης CET1 FL του Ομίλου κατέγραψε 14% στις 31 Μαρτίου 2021.

Eurobank

Σε μια πιθανή εξέλιξη, το Βασικό σενάριο προβλέπει αύξηση της κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου κατά 290 μονάδες βάσης εντός 3 ετών, επιτυγχάνοντας συνολικό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας (CAD) 17,5% και Fully Loaded δείκτη Core Tier 1 (CET 1) 14,9% στο τέλος του 2023, βάσει της πλήρους εφαρμογής των κανόνων της

Βασιλείας III.

Στο Δυσμενές σενάριο, παρατηρείται μείωση του δείκτη Fully Loaded CET 1 κατά 433 μονάδες βάσης προς το τέλος του 2023 και 517 μονάδες βάσης σε ένα έτος με υψηλή επίπτωση (2021). Ως αποτέλεσμα, ο δείκτης Fully Loaded CET 1 καταλήγει στο 7,6% στο τέλος του 2023 και 6,8% το έτος με τη μέγιστη επίπτωση (2021). Το τέλος του 2023 βρίσκει τον μεταβατικό δείκτη CET 1 στο 8%.

Alpha Bank

Σε συμμόρφωση με το κύριο σενάριο, παρατηρήθηκε αύξηση του κεφαλαίου κατά 2,8% κατά την τριετία (2020-2023), συμπεριλαμβανομένης της σταδιακής ενσωμάτωσης 2,4% του ΔΠΧΠ9. Ο δείκτης CET1 της Τράπεζας φτάνει το 17,4% το 2023. Επιπλέον, το 2023, ο Fully Loaded Δείκτης Κεφαλαίων Κοινών Μετοχών με πλήρη εφαρμογή των μεταβατικών διατάξεων (CET1 fully loaded ratio) ανέρχεται στο 17,3%, ενώ ο Fully Loaded Δείκτης Μόχλευσης (Leverage ratio) είναι 13%.

Στο αντίθετο σενάριο, ο Μεταβατικός Δείκτης Κεφαλαίων Κοινών Μετοχών Κατηγορίας 1 (CET1 transitional ratio) φτάνει το 8,4% το 2023, εξαιτίας της αρνητικής επίπτωσης του πιστωτικού κινδύνου. Επίσης, το 2023, ο Fully Loaded Δείκτης Κεφαλαίων Κοινών Μετοχών είναι 8,3%, ενώ ο Fully Loaded Δείκτης Μόχλευσης (Leverage ratio) διαμορφώνεται στο 6,1%. Η μείωση των κεφαλαίων κατά 8,7% κατά την τριετία, υπό το δυσμενές σενάριο, οφείλεται κυρίως στην επίδραση του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης 9 (IFRS 9) και την εφαρμογή των παραμέτρων της Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων. Το χαμηλότερο επίπεδο του Δείκτη Κεφαλαίων σημειώθηκε για την Alpha Bank το 2022.

3.7 Τα σενάρια για το φετινό stress test που έχουν οι τράπεζες μέσα στο 2023

Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών δημοσίευσε στις αρχές του 2023 τα μακροοικονομικά σενάρια στα οποία πρόκειται να εξεταστούν οι τράπεζες σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα με την αρμόδια Αρχή, το αρνητικό σενάριο του φετινού stress test στηρίζεται σε υποθέσεις που αφορούν την επιδείνωση γεωπολιτικών ταραχών, υψηλό πληθωρισμό, και αυξημένα επιτόκια, τα οποία αναμένεται να έχουν σημαντικές αρνητικές επιδράσεις στις επενδύσεις και την ιδιωτική κατανάλωση παγκοσμίως. Όπως υπογραμμίζει η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, η επιλογή αυτή του σοβαρού χαρακτήρα του δυσμενούς σεναρίου αντανακλά τον στόχο της άσκησης προσομοίωσης, ο οποίος είναι να εκτιμήσει την αντοχή του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος σε ένα περιβάλλον επιδεινούμενης μακροοικονομικής κατάστασης (Capital, 2023).

Όσον αφορά τη χώρα μας και τις ελληνικές τράπεζες τα βασικά στοιχεία των σεναρίων στην εφετινή άσκηση που διεξάγεται προβλέπουν τα εξής για τις παρακάτω κατηγορίες: (Capital, 2023)

1. **ΑΕΠ:** Στο βασικό πλάνο, προβλέπεται ανάπτυξη της τάξης του 1,5% για το έτος 2023, αύξηση κατά 3% για το έτος 2024 και 2,8% του ΑΕΠ για το έτος 2025. Αντίθετα, στο δυσμενές σενάριο, παρατηρείται οικονομική ύφεση κατά 1,9% το 2023, μεγάλη πτώση κατά 4,5% το έτος 2024 και ελαφρά ανάκαμψη κατά 0,9% το έτος 2025.
2. **Ανεργία:** Στην πιο ευνοϊκή περίπτωση προβλέπεται πτώση της ανεργίας στο 11,5% για το έτος 2023, 10,4% το 2024 και 9,4% το 2025. Στο πιο αρνητικό σενάριο, παρατηρείται αύξηση στο 12,7% φέτος, 16,1% το 2024 και 17,3% το 2025.
3. **Πληθωρισμός:** Στο πιο θετικό σενάριο, ο πληθωρισμός διαμορφώνεται στο 5,8% φέτος, 3,6% το 2024 και 2,5% το 2025.

Στο πιο δυσμενές, παρατηρείται αύξηση στο 8,3% φέτος, 4,6% το 2024 και 3,2% το 2025.

4. **Τιμές κατοικιών:** Στην βασική εκδοχή, παρατηρείται άνοδος των τιμών κατά

4,7% το τρέχον έτος, 3,4% το 2024, και 3% το 2025. Αντίθετα, σε ένα πιο δυσμενές σενάριο, παρακολουθούμε πτώση των τιμών κατά 2,1% φέτος, μείωση κατά 7% το 2024, και αύξηση κατά 2,9% το 2025.

5. **Τιμές εμπορικών ακινήτων:** Στο βασικό σενάριο, παρατηρείται αύξηση των ποσοστών κατά 3,2% φέτος, 3,1% το 2024, και 3% το 2025. Στο πλαίσιο του δυσμενούς σεναρίου, οι τιμές υποχωρούν κατά 9,2% φέτος, 6,1% το 2024, και 2,2% το 2025.
6. **Μακροπρόθεσμα επιτόκια:** Τα επιτόκια στο βασικό σενάριο παραμένουν στο 4,18% για το τρέχον έτος, με μία ελαφριά μείωση στο 4,14% το 2024 και στο 4,13% το 2025. Αντίθετα, στο δυσμενές σενάριο, παρατηρείται αισθητή αύξηση, φτάνοντας στο 8,28% για το τρέχον έτος, ενώ παραμένουν σε υψηλά επίπεδα το 2024 (6,89%) και το 2025 (6,43%).

Συνολικά, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) θα πραγματοποιήσει μια άσκηση Stress Test για το 2023, καλύπτοντας 99 τράπεζες που είναι άμεσα υπό την εποπτεία της, συμπεριλαμβάνοντας τις τέσσερος μεγάλες Ελληνικές τράπεζες.

Οι εκτιμήσεις από τα stress test για το 2023 αναμένεται να ανακοινωθούν προς το τέλος του Ιουλίου 2023. Από αυτά τα αποτελέσματα, προκύπτουν δεδομένα που θα χρησιμοποιηθούν για να εκτιμηθούν οι συνέπειες πιθανών αρνητικών εκδηλώσεων στην αντοχή των τραπεζών σε συνθήκες μακροοικονομικού στρες.

Το Stress Test σε επίπεδο ΕΕ θα εφαρμόσει τη μέθοδο από πάνω προς τα κάτω (top-down). Βάσει αυστηρών οδηγιών και στο πλαίσιο λεπτομερούς επιθεώρησης από τις επιβλέπουσες αρχές, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης μοντέλων για τη συγκριτική αξιολόγηση κρίσιμων κριτηρίων κινδύνου, οι τράπεζες θα χρησιμοποιήσουν δικά τους μοντέλα για την προβλεπτική αξιολόγηση των επιπτώσεων των σεναρίων. Επιπλέον, οι τράπεζες θα αποκαλύψουν τώρα τις προβλέψεις τους για πιθανές απώλειες βάσει των προβλέψεων σεναρίων ανά τομέα. Επίσης, η ΕΚΤ θα πραγματοποιήσει λεπτομερή ανάλυση των επιπέδων μόχλευσης για επιλεγμένες τράπεζες που δραστηριοποιούνται έντονα σε αυτόν τον τομέα, ως μέρος της εξασφάλισης της ποιότητας των παρεχομένων τραπεζικών στοιχείων.

Στα πλαίσια της επανεξέτασης και αξιολόγησης από την εποπτική αρχή (SREP), οι τράπεζες θα ενημερώσουν τις κατευθυντήριες γραμμές του Πυλώνα 2 χρησιμοποιώντας τα αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης. Η ποιοτική έρευνα σχετικά με τις αδυναμίες των διαδικασιών προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων μπορεί να επηρεάσει τις απαιτήσεις του Πυλώνα 2 και να ενσωματωθεί σε άλλες ρυθμιστικές πρωτοβουλίες. Επίσης, τα αποτελέσματα της άσκησης θα υποστηρίξουν μακροπροληπτικές ενέργειες, και η ΕΚΤ θα αξιολογήσει τις μακροπροληπτικές επιπτώσεις στη ζώνη του ευρώ.

Στην Ελλάδα, το τραπεζικό περιβάλλον φαίνεται ότι βρίσκεται σε εξαιρετική κατάσταση. Κατά τη διάρκεια συνέντευξής του το 2023, ο Υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας ανέφερε ότι "οι ελληνικές τράπεζες είναι σήμερα σε πολύ καλύτερη θέση για να αντεπεξέλθουν σε εξωτερικούς παράγοντες," ενώ αντίστοιχη άποψη εξέφρασε και ο σύμβουλος του πρωθυπουργού για τις τράπεζες, Αλέξης Πατέλης, τονίζοντας ότι "οι ισολογισμοί των ελληνικών τραπεζών είναι υγιείς." Οι προβλέψεις για νέα μη εξυπηρετούμενα δάνεια κυμαίνονται στα 400 εκατομμύρια ευρώ

για την Alpha Bank, 330 εκατομμύρια ευρώ για την Εθνική Τράπεζα και μεταξύ 400 και 450 εκατομμυρίων ευρώ για την Eurobank για το σύνολο του 2023. Όλες οι τράπεζες έχουν θέσει στόχο τη μείωση του ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων προκειμένου να πλησιάσει το ευρωπαϊκό μέσο όρο, με δείκτη CET1 κοντά στο 8,7% για το σύνολο του συστήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Συμπεράσματα Περιορισμοί και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

4.1 Σύνοψη και συμπεράσματα

Αφού κάναμε μια σύντομη ιστορική ανάλυση του ρυθμιστικού και λογιστικού πλαισίου για τα πιστωτικά ιδρύματα, ανακαλύψαμε ότι οι νόμοι αλλάζουν πάντα σύμφωνα με τις συνθήκες και γίνονται όλο και πιο αυστηροί. Παρατηρούμε μια ενίσχυση της άμυνας του τραπεζικού συστήματος έναντι των κινδύνων από τις εποπτικές αρχές, βασιζόμενοι στα διδάγματα που αντλήθηκαν από την ιστορία της διαχείρισης κρίσεων, ξεκινώντας το 1988 με τη θέσπιση της αρχικής Συμφωνίας της Βασιλείας I και καταλήγοντας στο τρίτο Σύμφωνο της Βασιλείας III, το οποίο είναι σε ισχύ. Τηρούμε επίσης την υιοθέτηση του διεθνούς προτύπου του ΔΠΧΑ 9 που εφαρμόζεται από το 2018.

Τα stress test, τα οποία και χρησιμοποιούνται ως μακροπροληπτικό εποπτικό μέσο για την εκτίμηση της επάρκειας κεφαλαίων των τραπεζών σε περίπτωση δυσμενών μακροοικονομικών εξελίξεων, ενισχύουν αυτή τη θωράκιση σε μεγαλύτερο βαθμό. Αν και χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά από τις τράπεζες ως εσωτερικό εργαλείο τη δεκαετία του 1990, οι αρχές που διέπουν τις ασκήσεις ενημερώθηκαν για να αντιμετωπίσουν τα ελαττώματα που εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης (2007–2009). Από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών και τη συνεργασία μεγάλων ευρωπαϊκών ιδρυμάτων το 2010, οι ασκήσεις αυτές πραγματοποιούνται υπό την επίβλεψη των εποπτικών αρχών.

Από το 2014 που συμμετείχαν οι 4 μεγάλες ελληνικές τράπεζες στη διαδικασία των stress test μέχρι και σήμερα, οι ευρωπαϊκοί θεσμοί ρυθμίζουν συστηματικά τη μεθοδολογία των ασκήσεων με στόχο την τελειοποίηση της ακρίβειας και της αποτελεσματικότητας. Αυτός ο στόχος αποβλέπει στην ενίσχυση του κεφαλαιακού σχεδιασμού των τραπεζών, προσαρμόζοντας τις ασκήσεις στους κυριότερους κινδύνους που αντιμετωπίζουν αυτές την περίοδο.

Όσον αφορά τις ελληνικές τράπεζες, από τις ασκήσεις που πραγματοποιήθηκαν από το 2014 μέχρι και σήμερα παρατηρούμε βελτίωση των αποτελεσμάτων για τα τραπεζικά μας ιδρύματα τόσο στο σύνολο τους όσο και για τη κάθε μια ξεχωριστά. Η χρηματοοικονομική κατάσταση στη χώρα μας ήταν σε πολύ κακό επίπεδο στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας λόγω της οικονομικής κρίσης και την ύφεσης που επήλθε στη συνέχεια. Ωστόσο με τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των μηχανισμών που ενεργοποιήθηκαν για τη χώρα μας, τα αποτελέσματα άρχισαν να γίνονται εμφανή στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα στο τέλος της δεκαετίας. Στο χρηματοπιστωτικό σύστημα αυτό έγινε αντιληπτό από την επιτυχία των ελληνικών τραπεζών να περάσουν επιτυχώς σε όλα τα τελευταία stress test που δοκιμάστηκαν και από τη βελτίωση των δεικτών που μελετώνται.

Η μεθοδολογία κάτω από την οποία εξετάζονται είναι κοινή για όλες και ακολουθήθηκε σύμφωνα με τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, κάτω από την επίβλεψη της οποίας εξετάζονται όλα τα μεγάλα Τραπεζικά ιδρύματα της Ευρώπης. Αντιλαμβανόμαστε έτσι, ότι η επιτυχία των ελληνικών τραπεζών είναι πολύ μεγάλη. Επίσης, διαπιστώσαμε από τα αποτελέσματα των τελευταίων ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων ότι τα ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων δεν έχουν άμεση ανάγκη για πρόσθετα κεφάλαια.

Την καλύτερη επίδοση μεταξύ των τεσσάρων εμφανίζει η Alpha Bank και στα δύο σενάρια και στη συνέχεια δείχνει να ακολουθεί η Εθνική τράπεζα. Η τράπεζα Πειραιώς και η Eurobank ακολουθούν κι αυτές στην πορεία παρουσιάζοντας ευνοϊκές προοπτικές στα κεφάλαια τους τόσο στο βασικό όσο και στο δυσμενές σενάριο.

4.2 Μελλοντική έρευνα

Ως συνέχεια αυτής της εργασίας, μπορεί να πραγματοποιηθεί μελλοντική έρευνα για την περίοδο (2014–2021) με χρήση ορισμένων μακροοικονομικών μεταβλητών, όπως η φορολογία, η ανεργία καθώς και πιο περίπλοκες μικροοικονομικές μεταβλητές, συμπεριλαμβανομένου του καθαρού επιτοκιακού εισοδήματος. Άλλες πιθανές επεκτάσεις της τρέχουσας μελέτης περιλαμβάνουν την εξέταση ολόκληρης της χρονικής περιόδου (αν και λαμβάνοντας πάντα υπόψη ότι πρέπει να γίνουν τα απαιτούμενα βήματα για να διασφαλιστεί ότι τα δεδομένα δεν προκαλούν προβλήματα με τις στατιστικές εκτιμήσεις).

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

Αγγελόπουλος Π., (2008). Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα. Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα.

Βαγιά, Χαραλαμπίδης, 2021. Αποτελέσματα του ελληνικού τραπεζικού τομέα στα πλαίσια της Πανευρωπαϊκής Άσκησης Προσομοίωσης Καταστάσεων Κρίσης (Stress Test) 2021. Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Διαθέσιμο στο: [SOS HFSF-Bulletin-No-1-EU-Stress-Test-Results-2021_publ-22-Nov.pdf](#)

Γκόρτσος Χ. (2012). Βασιλεία ΙΙΙ: Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Καλφάογλου Φ. (2012). Το Πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας των Τραπεζών. Τράπεζα Ελλάδος, Οικονομικό Δελτίο Τεύχος 36 (σελ61-62)

Νούλας Α., (2015). Χρήμα & Τράπεζες, 3η έκδοση, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.

Σαπουντζόγλου Γ., Γ., & Πεντότης Χ., Ν.(2009). Τραπεζική Οικονομική, Τόμος Α, Γ. Μπένου (σελ 232-233)

Συριόπουλος Κ. (2008). Στρατηγική Τραπεζών, Τόμος Α, Διαχείριση Τραπεζικού Κινδύνου – Β Έκδοση Πάτρα

Χριστόπουλος, Λώλος και Τσιώνας, 2002. Αποτελεσματικότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος ενόψει της ΟΝΕ: Μια ετεροσκεδαστική στοχαστική συνοριακή προσέγγιση.

Τράπεζα της Ελλάδος, 2018. Επισκόπηση του Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος. Διαθέσιμο στο: www.bankofgreece.gr/Publications/ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ_ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ_ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ_ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ_ΜΑΙ_2018.pdf

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Bank for International Settlements. (2019). Principles for sound stress testing practices and supervision. Basel.

Bessis J. (2002). Risk Management In Banking, 2nd Edition, John Wiley & Sons, Ltd.

Borio, C. (2003), “Towards a macroprudential framework for financial supervision and regulation?” CESifo Economic Studies, 49(2), 181-215.

Breuer, T., and Krenn, G. (1999), “Stress testing”, Guidelines on Market Risk, 5.

Cihak, M. (2004), Stress testing: A review of key concepts (No. 2004/02). Czech National Bank, Research Department.

Crockett, A. (2000), “Marrying the micro-and macro-prudential dimensions of financial stability”, BIS speeches, 21.

Jones, M. T., Hilbers, P. L. C., and Slack, G. (2004), “Stress testing financial systems: What to do when the Governor calls”, International Monetary Fund.

Jorion, P. (2007). VALUE AT RISK: The New Benchmark for Managing Financial Risk (Third Edition εκδ.). The McGraw-Hill Companies, Inc.

Huang, X., Zhou, H., and Zhu, H. (2009), “A framework for assessing the systemic risk of major financial institutions”, Journal of Banking and Finance, 33(11), 2036-2049.

Quagliariello, M. (Ed.). (2009), "Stress-testing the banking system: methodologies and applications", Cambridge University Press.

Ruozzi R., & Ferrari P. (2013). Liquidity Risk Management In Banks, Springer-Verlag Berlin and Heidelberg GmbH & Co. KG

Ηλεκτρονικές πηγές

Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, 2023. Πλαίσιο διαχείρισης τραπεζικών κινδύνων. Διαθέσιμο στο:

<https://hfsf.gr/%CF%80%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%B9%CE%BD%CE%B4%CF%8D%CE%BD%CF%89%CE%BD-%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%B6/>

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2023. Τραπεζική εποπτεία και αξιολόγηση κινδύνων. Διαθέσιμο στο:

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/ra/html/ssm.ra2021~edbbea1f8f.el.html>

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2014. Η ΕΚΤ διαπιστώνει συνολική υστέρηση κεφαλαίων ύψους 14,4 δισεκατομμύρια ευρώ σε τέσσερις σημαντικές ελληνικές τράπεζες. Διαθέσιμο στο:

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2015/html/sr151031.el.html>

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2015. Aggregate report on the Greek comprehensive assessment 2015. Διαθέσιμο στο:

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/aggreatereportonthecomprehensiveassessmentexsum201510.el.pdf>

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2018. Η άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων του 2018 για τις ελληνικές τράπεζες δείχνει μέση μείωση κεφαλαίου 9 ποσοστιαίων μονάδων υπό το δυσμενές σενάριο. Διαθέσιμο στο:

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2018/html/ssm.pr180505.el.html>

The New York Times, 2008. The world's banks could be too big to fail or to rescue.

Διαθέσιμο στο:

<https://www.nytimes.com/2008/10/11/business/worldbusiness/11charts.html>

Εθνική Τράπεζα, 2023. Διαθέσιμο στο: <https://www.nbg.gr>

Alpha Bank, 2023. Διαθέσιμο στο: <https://www.alpha.gr/el>

Τράπεζα Πειραιώς, 2023. Διαθέσιμο στο: <https://www.piraeusbank.gr>

Eurobank, 2023. Διαθέσιμο στο: <https://www.eurobank.gr/el>

Capital, 2023. EBA: Το φετινό stress test που θα περάσουν οι ελληνικές τράπεζες.

Διαθέσιμο στο:

<https://www.capital.gr/oikonomia/3695924/eba-to-fetino-stress-test-pou-tha-perasoun-oi-ellinikes-trapezes/>

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2015. Η ΕΚΤ διαπιστώνει συνολική υστέρηση κεφαλαίων ύψους 14,4 δισεκ. ευρώ σε τέσσερις σημαντικές ελληνικές τράπεζες.

Διαθέσιμο στο:

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2015/html/sr151031.el.html>

Newmoney, 2023. Τραπεζική κρίση: Πόσο «οχυρωμένες» είναι οι τέσσερις μεγάλες ελληνικές τράπεζες.

Διαθέσιμο στο: <https://www.newmoney.gr/roh/palmos-oikonomias/trapezes/trapeziki-krisi-poso-ochiromenes-ine-i-tesseris-megales-ellinikes-trapezes/>

Euro2day, 2021. Τα αποτελέσματα των ελληνικών τραπεζών στα stress test. Διαθέσιμο στο:

<https://www.euro2day.gr/news/economy/article/2090615/ta-apotelesmata-ton-ellhnikon-trapezon-sta-stress.html>